

PROSVETNI DELAVEC

GLASILO ZDRUŽENJ PROSVETNIH DELAVCEV SLOVENIJE

Štev. 9-10

Ljubljana, 16. maja 1952.

Leto III.

Z delegacijo pri MARŠACU TITU v Belem dvoru

V torek 29. IV. ob 10. uri je maršal Tito sprejel delegacijo prosvetnih delavcev (12 učiteljev, 10 profesorjev in inozemske goste).

Vsem članom delegacije so vzplamtela srca ob toplim stiskom roke velikega učitelja.

Predsednik Združenja profesorjev Jugoslavije Milivoje Urošević je v imenu delegacije pozdravil maršala Tita in ga seznanil z delom kongresa učiteljev in kongresa profesorjev. Poudaril je, da je težnja učiteljstva vzgojiti zdrav rod, rod, ki bo sposoben nadaljevati svetle tradicije narodnosvobodilne borbe in graditve socializma. Podčrtal je, da se združenji v celoti zavedata odgovorne naloge pri vzgoji mladine in obljubil v imenu prosvetnih delavcev Jugoslavije skrbeti za svetel lik vzgojitelja novega rodu.

Maršal Tito je v svojem nagovoru delegatom rekel naslednje:

»Tovariši in tovarišice! Nisem mogel prisostvovati vašima kongresoma, vendar sodim, da imata velikanski pomen, saj so na njih obravnavali ne le, kakšen mora biti učitelj, marveč tudi druge važne probleme našega prosvetnega dela. Povsem se strinjam s tem, da je zelo pomembno to, da ste poudarili, kakšen naj bi bil lik učitelja, ker bo potem tudi lik učenca, ko konča šolo, takšen, kakršen mora biti.

Sodim, da vam je naša ljudska skupnost poverila delo, ki ima velikanski pomen. Vi ste vzgojitelji novega rodu, in to delo na tej prelomnici, delo za prevzgojo ljudi v novem duhu, je dolgotrajno, izredno težavno in naporno delo, ki se mora začeti že v rani mladosti. To delo je težavno, vendar pa ga je mogoče obvladati. Vi vzgajate mladino, mladi rod, ki ga boste, če bodo učitelji in profesorji dobro poznali svoje delo, če bodo pravilno organizirali to delo — dobro vzgojili. Vem, da je zdaj borba za te otroke, ki so pod vsemi mogočimi vplivi in ki žive v razmerah, ki jim onemogočajo, da bi se normalno razvili pod vodstvom svojih učiteljev in vzgojiteljev. Stara pojmovanja, stari običaji in borba reakcionarnih elementov si prizadevajo z vsemi sredstvi ločiti našo mladino od novega družbenega pojmovanja. To je velika zapreka, ki vas moti pri delu, vendar pa ne smete kloniti. Biti morate borci za tega novega človeka, ki ga ustvarjamo. To poudarjam zategadelj, ker je nemogoče ustvariti socializem, ne da bi ustvarjali ljudi s socialistično zavestjo. To je velikanska naloga, saj ni vse v graditvi industrializacije, v dvigavanju gospodarstva. Tudi Hitler je imel tovarne in kapitalistični svet jih ima mnogo več. Toda mi ne gradimo samo tovarn, temveč ustvarjamo tudi nove ljudi, ki bodo imeli povsem nove nazore o novih družbe-

Delegacija učiteljev in profesorjev v Belem dvoru, dne 29. aprila

Dragi maršal Tito!

Prosvetni delavci Slovenije, člani društev prosvetnih delavcev, Vam pošiljamo ob Vaši šestdesetletnici tople pozdrave in iskrene častitke!

Mi, prosvetni delavci Slovenije se dobro zavedamo, da ste nam Vi, dragi maršal Tito, najvišji zgled vzgojitelja, ki nam daje moči in pobud pri našem težkem, toda lepem delu. Kot delavec, borec, revolucionar ste nam postali najvišji vzgled požrtvovalnega vzgojitelja. Z vsem svojim življenjem nas učite, kako se je treba boriti za pravice človeka, za pravice malih narodov, za mir in sodelovanje med ljudmi in narodi. Zato ste s svojim zgledom pritegnili vse svoje ljudstvo, da s tako veliko požrtvovalnostjo gradi svojo domovino, brani svoje pravice v nerazdružljivem sklopu bratstva in enotnosti in s temi neposrednimi dobrinami vzgaja vse svoje ljudi v iskrene in značajne borce za resnico in pravico.

Zato smo prosvetni delavci ponosni, ker se z Vami na čelu borimo za vzgojo novih generacij, ker se hočemo po Vašem vzgledu še s poglobljenim čutom dolžnosti boriti za vzgojo novega človeka. Združeni z vsemi množični delovni ljudi bomo še naprej premagovali vse težave in bomo vložili vse svoje sile v to, da bomo izpolnjevali svoje naloge na vzgojnem, izobraževalnem in ljudsko-prosvetnem polju ter tako dali Vam in vsej skupnosti sadove naših naporov: boljše in lepše življenje.

Ob Vaši šestdesetletnici Vam prosvetni delavci želimo zdravja in sreče ter moči revolucionarne ljubezni, iz katere bomo še dolgo črpali trdnost, enotnost in požrtvovalnost, iz katerih lastnosti gradimo in bomo zgradili lik socialističnega učitelja.

PROSVETNI DELAVCI SLOVENIJE

nih odnosih. Ustvarjamo nov družbeni sistem, v katerem bodo imeli ljudje tudi drugačen odnos do dela in drugačne nazore do skupnosti sploh.

Tukaj naj vnovič poudarim, da ima vaše delo velikanski pomen in vem, da boste imeli tu še mnogo težav. Umljivo je, da so pri nas še stvari, ki jih v nekaj letih po vojni nismo mogli obvladati kot n. pr. učbeniki, delovna metodika itd. Nikdar nismo zahtevali in tudi ne zahtevamo, da bi kar naenkrat prekinili s starim, saj bi bilo to nedaleklično in nematerialistično. Iz stan-

rega nastaja novo. Nova družba se je vselej razvijala iz tistega, kar se je zataknilo in je šlo naprej. Preprečiti pa moramo, da ne bi šli nazaj, in sicer prav pri vzgoji teh otrok.

Vem, da mečejo iz tujine na nas polena in kamenje, češ da odtujujemo otroke od boga, cerkve itd., toda ne moremo se strinjati s tem, da bi mladina zapadla v praznoverje. Če poznamo splošne zakone narode, če smo se povzpeli do te stopnje, da pojmujeemo splošni razvoj v vsemirju in v družbi, se moramo boriti proti praznoverju. Vere ne preganjamo in prepuščamo to volji sle-

hernega človeka posebej. Ne moremo pa dovoliti, da bi otroke, ki jih je treba šole vzgojiti, vzgajali po želji tistih, ki so ubrali povsem drugačno pot, kakor bi mi želeli. Država ima pravico vzgajati otroke in jih mora vzgajati. V tem pogledu ne bomo nikdar popustili pred nikakršnim pritiskom od zunaj. Borba za te otroke mora biti učinkovita samo tedaj, če se bo sleherni učitelj, sleherni vzgojitelj globoko zavedal svoje dolžnosti. Težko je oblikovati novega človeka, vendar pa je to najlažje doseči, že od rane mladosti. Otroci prihajajo pod različne vplive

zelo lahko. Vi pa morate biti njihovi budni varuhi. Paziti morate, da se ti vplivi ne vsidrajo v njih. Imeti morate pred očmi, da ni važno samo to, da pridejo iz šole razni specialisti in pismeni ljudje, marveč predvsem to, da bodo imeli ti ljudje značaj ponosnega in zavednega socialističnega državljana. Otroci imajo kot odrasli razne sposobnosti, nekateri se laže uče, drugi težje. To je stvar posameznika, značaj človeka pa je nekaj drugega. Paziti moramo, da ustvarimo vsaj pri velikanski večini, če že ne pri vseh ljudeh značaj, ki ga dandanes zahtevamo od slehernega našega državljana.

Vi vidite, da sedaj občuduje ves svet značaj našega ljudstva, in ne le borbenost, marveč tudi moralno silo Jugoslovanov, ki v največjih težavah niso klonili. Tu se vidi značaj naroda; da bi se pa lahko ta narod ne le ohranil, marveč tudi dalje razvijal, mora zahtevati od slehernega svojega državljana, da bo vreden spoštovanja, ki ga imajo sedaj Jugoslovani v svetu. Samo tako se bo pomaknil naprej naš razvoj. Samo tako bo naša država čvrsta in močna, samo tako se bo lahko uprla vsem nevarnostim, ki bi prišle od zunaj.

Zelim vam mnogo uspehov pri delu in sem prepričan, da boste premagali vse težave, ki jih imate.

Po uradni pozdravi je sledila zakuska, ob kateri smo delegati v prisrčnem razgovoru osvetlili nekatera aktualna šolsko-vzgojna vprašanja. Tedaj smo se ponovno prepričali o tem, kako iskrena je skrb našega maršala za potrebe in razvoj šolstva in prosvetnih delavcev, seveda prosvetnih delavcev, ki niso samo predavatelji ali uradniki, temveč prosvetnih delavcev, ki so iskreni vzgojitelji socialističnega človeka.

V razgovoru je maršal Tito tudi podčrtal pomen vzgoje staršev naše mladine, to je staršev, ki ali ne čutijo svoje odgovornosti za razvoj svojih otrok, ali pa so še obremenjeni z miselnostjo preteklosti in naprednemu učitelju ovirajo njegovo delo.

Pred slovesom je maršal Tito zagotovil delegaciji, da sedanja prevodba ni zadnja etapa v prizadevanju oblasti za izboljšanje materialnih pogojev prosvetnih delavcev, temveč, da si naše vodstvo prizadeva odstraniti težavne stanovanjske probleme in podobno, ker hoče dati prosvetnim delavcem vse tisto, kar je pobuda za iskreno, vsestransko vzgojno in učno delo.

Polni novih sil smo se poslavljali od našega velikega učitelja in pesem: Druže Tito, mi ti se kunemo... je odmevala na poti od Dedinja do kongresne dvorane v ulici kneza Miloša, kamor smo prinesli Titovo sporočilo in pozdrav.

USTANOVNI KONGRES

združenja učiteljev Jugoslavije

Dne 26. in 27. aprila 1952 je bil v Beogradu ustanovni kongres Združenja učiteljev Jugoslavije. Kongresa se je udeležilo 144 izvoljenih delegatov in izredno mnogo prosvetnih delavcev ter zastopnikov raznih ustanov.

Kongres je otvoril tovariš Miloš Janković, ki je po uvodnih besedah pozdravil delegate in goste, posebno predsednika Sveta za znanost in kulturo ministra Radoljuba Colakovića, predsednika Sveta za kulturo in prosveto LR Srbije ministra Mitro Mitrovića; predstavnik Zveze sindikatov Jugoslavije Milana Slanija, zastopnika prosvetnih delavcev Francije Roberta Baillya in Henrija Bauda, zastopnika socialističnih učiteljev Avstrije Leonharda Schmidta, zastopnika društva učiteljev in profesorjev tržaškega ozemlja jugoslovanske cone Ersilijo Benussi.

Nato so bili kongresu prebrani pozdravi Mednarodne federacije prosvetnih delavcev in Sindikata prosvetnih delavcev iz Trsta.

Pozdravi gostov

Prvi je pozdravil kongres minister Radoljub Colaković. V svojem govoru je med drugim dejal: Problemi pouka in vzgoje se ne morejo reševati brez učiteljev in profesorjev, delavcev, ki se na tem področju neposredno udeležujejo. Kongres bo gotovo podčrtal, da ne more biti reševanja problemov osnovnih šol brez aktivnega sodelovanja učiteljstva. Važno je vprašanje izobrazbe naših učiteljev, solidnost znanja, njihova splošna kulturna in ideološka zgrajenost. Imamo mnogo mladih učiteljev, ki so se šolali v skrajšanem roku ali v tečajih, zato je splošni nivo njihove izobrazbe nižji — to pa je resen problem — kajti za reševanje problemov naše šole potrebujemo solidno podkovan učitelje.

Vprašanje dviga učiteljske izobrazbe je resno. Mnogo se da pridobiti na tečajih, toda najvažnejše je individualno delo.

V novi uredbi o prosvetno-znanstveni stroki je podčrtana vloga podčrtega učitelja, ki ima tudi nekaj dodatkov, da bi si mogel nabavljati časopise in revije.

Sodelovanje prosvetnih delavcev v prosvetnih svetih je postavljeno na novo osnovo; doslej ste imeli pravico predlagati, svetovati, a odločal je predsednik sveta za prosveto in kulturo, sedaj so v Svet izvoljeni učitelji organ državno-družbenega upravljanja, Marsikje pa se v novi vlogi še niso znašli.

Ob zaključku je minister rekel: Bodite uverjeni, da boste pri naši borbi, da izgradite lik socialističnega učitelja, imeli vedno polno in trdno oporo v naši Partiji in v ljudski oblasti; naša socialistična skupnost bo napravila vse, da se še bolj dvigne ugled našega učiteljstva, in ona se bo po svoji zmogljivosti brigala za čim ugodnejše materialne pogoje njegovega življenja in dela.

Zastopnik Central. sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je v pozdravu podčrtal vlogo in naloge učitelja na vasi. Zastopnika francoskih in avstrijskih učiteljev sta v toplih besedah omenjala zveze, ki se vedno trdnjeje pletejo med njihovimi organizacijami in našimi ter pozivala delegate k še bogatejšim uspehom v narodnem in mednarodnem merilu. Tovarišica Benussi iz cone B svobodnega tržiškega ozemlja je prikazala sliko italijanskega šolstva v Istri, težave, ki jih povzročajo italijanski plačani agenti, opozorila pa je tudi na velike žrtve, ki jih skupaj s poštenim italijanskim ljudstvom doprinašajo hrvatski in slovenski učitelji.

Družbeno-prosvetna vloga sodobnega učitelja

Po pozdravih je imel obširen referat o družbeno-prosvetni vlogi sodobnega učitelja tov. Milisav Mijuškovića. Iz njega navajamo samo nekatere misli, ker bo referat kakor tudi vse delo kongresa izšlo v posebni knjigi, ki bo služila kot študijski material vsemu učiteljstvu.

V preteklosti se je začela razvijati moč učiteljstva takrat, ko je to številčno naraslo in ko je učitelj pričel dobivati dober strokovno-pedagoški pouk. Posebno napredni pokreti mlajšega učiteljstva so v zadnjih desetih letih v vseh pokrajinah bivše Jugoslavije zaradi idealnih stremeljenj, požrtvovalnega dela, povezave z delovnim ljudstvom in vere v uspeh, prinesli obilo uspehov za rast prosvete in ugled učiteljstva. Povezanost učiteljske borbenosti z borbenostjo vseh progresivnih ljudskih gibanj predstavlja

največji uspeh učiteljskega pokreta, o čemer so dokaz tudi tisočeri padli heroji in ogromni uspehi učiteljstva v novi Jugoslaviji.

Učiteljev položaj se je z zmogovito revolucijo povsem spremenil. Učitelj ni več uradnik, ampak je svobodna osebnost, če so njegovi ideali istovetni z ideali delovnih ljudi. Ne glede na napake, ki se dogajajo zaradi ozkosti posameznikov, so učitelji pridobili tako v moralnem, pravnem, materialnem in družbenem pogledu. Posebno značilno je pri tem dejstvo, da dobivajo učitelji vedno več pravic in možnosti sodelovanja v šolski in prosvetni upravi.

Učiteljeva vloga in njegove naloge so bile po osvoboditvi že večkrat jasno nakazane. Za svoje delo so dobili mnogo priznanja. Osnovno in glavno učiteljevo delo je njegovo delo v šoli, ki je napredovalo tako glede metode kot kvalitete. Prigovorov pa je še mnogo v pogledu vzgojnega učiteljevega vpliva na otroke in okolico. Primere dvočelnosti, mračnjastva in predsodkov, reakcionarnih teženj, ki prihajajo neposredno iz učiteljskih vrst ali pa posredno iz vrst klera in različnih reakcionarnih elementov, morajo sami učitelji z večjim čutom odgovornosti odpravljati in izključevati.

Družbeno politično delo učitelja pa se ne more omejiti samo na šolsko delo, vzgojne potrebe in kulturne želje mu nakazujejo pot kulturno-prosvetnega in družbeno-političnega udejstvovanja. Zgledi takih delavcev na področju pobijanja analfabetizma, kulturno-prosvetne pomoči, vodstva kulturno-umetniškega dela, fizikulture, orga-

nizacije čitalnic, ljudskih univerz itd. privlačujejo vedno nove vrste učiteljev in jih zblizujejo z delovnim ljudstvom.

Učitelj je vedno gradil svoj lik iz kvalitetne izobrazbe, ki jo je dobil v šoli, nato pa iz vztrajnega in poglobljenega samozobraževanja. V zvezi z ohranjenjo šolske izobrazbe je treba še posebej naglasiti, da je šola vedno dajala samo osnovno izobrazbo, a vse drugo je sad samozobraževanja. Zato je tudi najvažnejša naloga učiteljskih društev in tudi vseh vodilnih forumov, da vzgajajo svoje člane in ljubezni do knjige, tiska in samozobražbe.

Znanstveni socializem je nezdravljiv z idealističnimi koncepti jami svetovnega nazora, s predsodki, praznoverjem ali kakršnimi koli neznanstvenimi pogledi na svet. Tu di v naših vrstah imamo žalostne primere učiteljev dvojnega lica, pa tudi verskih fanatikov, zastojaših ljudi itd.

Da bi učitelj zadostil zahtevam, ki jih stavi nanj današnja stvarnost, mora dobiti že na učiteljsku temeljito splošno izobrazbo. Njegovo usposabljanje za delo na kulturno-umetniškem ali tudi na drugih popriških je važno, pravo vsebino in smer pa mu daje šole politično-ideološki temelj. Vprašanje, ki mu bodo morala tudi naša društva posvetiti vso pažnjo, pa je, kje naj učitelj dobi dovoljnjega znanja za vodstvo v teh panogah javnega življenja: ali že pri rednem šolanju, ali pozneje v daljših tečajih, kajti pouk, vzgoja in izobrazba se neprestano prepletajo z vsem javnim življenjem in dajejo učitelju tisto mesto, ki mu pripada.

Ustanovni OBČNI ZBOR ZDRUŽENJA UČITELJEV JUGOSLAVIJE

ki je bil 26. in 27. IV. 1952 v Beogradu, je v zvezi z referatom o »Družbeno-prosvetni vlogi današnjega učitelja« in v zvezi z diskusijo sprejel naslednjo

RESOLUCIJO

I.

Učiteljstvo Jugoslavije je po drugi svetovni vojni, bolj kot kdaj koli poprej, postalo in vedno bolj postaja močan činitelj našega prosvetnega in kulturnega napredka. V svojem povojnem delu in razvoju se je pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije in tovariša Tita opiralo na najpozitivnejše tradicije predvojne napredne učiteljske gibanja in se navduševalo ob slavnih primerih učiteljev-herojev, ki so darovali svoje življenje v narodnoosvobodilni borbi kot borci, častniki in politični delavci. Pod takim vodstvom in vzgajajoč se ob takih tradicijah ustvarja učiteljstvo socialistične Jugoslavije danes veliko delo, za katero so njihovi najboljši tovariši žrtvovali življenje, daje svoj delež v izgradnji socializma, v borbi, ki jo naša domovina bojuje za enakopravnost in bratstvo med narodi, za mir v svetu, za obrambo naše neodvisnosti. Naše učiteljstvo je lahko ponosno, da pripada zemlji, ki je danes tako visoko vzdignila zastavo svobode in enakopravnosti med narodi, da je tudi samo za take odnose med naprednimi in demokratičnimi učiteljskimi gibanji v svetu, proti osvajalskim težnjam sovjetskih učiteljev informbiroevskih držav in skupin, prav tako pa tudi proti težnjam reakcionarnih in iredentističnih skupin v nekaterih zapadnih državah.

Naše učiteljstvo je svoje uspehe, svoj povojni vzpon, svoj pomen in družbeno-prosvetno vlogo doseglo zaradi neprestane skrbi Komunistične partije Jugoslavije in Vlade in predvsem tovariša Tita, ki se izraža v vrsti uredb in v ekonomskem stanju učiteljev ter predvsem v Sklepih III. plenuma CK KPJ. Zaradi take skrbi se je učitelj povzpeli iz najnižje lestvice uradniške hierarhije, kjer je bil v stari Jugoslaviji, v vrste tistih strokovnjakov, ki jim naša socialistična domovina največjo pažnjo. Zato ni čudno, da je naše učiteljstvo v ogromni večini globoko vdano Komunistični partiji in naši ljudski revoluciji in da je v obrambi njenih pridobitev in v izgradnji socializma tesno povezano z našim delavskim razredom.

II.

Učitelji Jugoslavije imajo največ zaslug, da so se osnovne šole s pomočjo ljudstva v relativno kratkem času osvobodile težkih posledic vojne in raznih ostankov preteklosti tako v materialnem in organizacijskem kakor tudi v učno-vzgojnem pogledu. Kljub tem nevedno velikim uspehom in kljub mnogim zelo vidnim vzledom truda in požrtvovalnega dela posameznikov in kolektivov bodo morali naša osnovna šola in naši učitelji rešiti še vrsto nerešenih vprašanj. Med temi vprašanji poudarja Kongres potrebo po povečani borbi proti nekaterim buržoaznim vplivom na mladino, ki obsegajo na poseben način in s pomočjo posebnih oblik tudi otroke v osnovnih šolah, kot je to primer z verskim vplivom, za katerim se zelo često skriva določen politični vpliv ostankov premagane in razbite politične reakcije. Učitelji so dolžni, da zavračajo take vplive s pravilno razlago učne snovi, z osebnim vzgledom in aktivnim borbenim odnosom do vseh stvari in da začno naše najmlajše že v osnovni šoli vzgajati za bodočo državljanje naše socialistične domovine.

III.

S ponosom poudarjamo, da je borba proti nepismenosti — to važno nalogo naše revolucije, ki se sedaj uspešno zaključuje — v glavnem izvedlo učiteljstvo samo. Prav tako je tudi bilo iniciator, organizator in strokovni vodja stalnega kulturno-množičnega dela na vasi, ki je po vojni doživelo tako velik razmah, kakršnega naša domovina doslej še ni spoznala. Vendar pa je treba poudariti, da se je del učiteljev precej odtegnil ljudskoprosvetnemu delu na vasi, ker je napačno razlagal Sklepe III. plenarne seje CK KPJ o izvenšolskem delu. Naša društva imajo nalogo, da zavračajo takšne težnje in da delo v šoli in vpliv izven nje na široko povežejo z ljudskoprosvetnim delom na vasi, kajti potreba za tem delom niti ni prenehala niti ne bo mogla prenehati. Izpremenili so se le pogoji za ljudskoprosvetno delo na vasi in se bodo tudi nadalje izpreminjali vzporedno z našim revolucionarnim razvojem. Revolucionarne potrebe na vasi zahtevajo preučevanje in diskusijo o vsebini, značaju in metodah kulturno-prosvetnega dela na vasi. Poleg zahteve, da dobi to delo novo vsebino, da se vzdigne njegova raven in idejna čistoča, je danes jasno, da sta vloga in položaj učiteljev v sistemu te dejavnosti drugačni kot prej. Na vasi je danes vrsta družbenih organizacij, ki se borijo proti pogledom zaostalosti, proti praznoverji in neznanju, proti raznim buržoaznim vplivom itd., ki obsegajo vse področje, na katerem je učitelj prej v glavnem sam deloval. Kongres misli, da je dolžnost učiteljev, da se vključijo v delo teh organizacij, da jim nudijo svoje strokovne in organizacijske sposobnosti in predvsem svojo poklicno vnemo in navdušenje za prosvetno delavnost.

IV.

Povečane zahteve, ki jih danes postavljamo pred osnovno šolo, novi pogoji in značaj kulturno-množičnega dela in revolucionarne izpremembe na naši vasi sploh zahtevajo učitelja, ki bo bolje pripravljen za tako velike naloge, ki bo imel več znanja, več širine in ustvarjalne moči kot ta, ki so ga do sedaj izoblikovale učiteljske šole. Zaradi tega menimo, da današnji način priprave mlajših učiteljev za njihov poklic niti po nivoju niti po obsegu znanja niti po značaju ne odgovarja zahtevam našega časa; to pa zahteva nujno potrebo po reformi učiteljskih.

Ena izmed glavnih nalog naših društev mora odslej biti odстранjevanje slabe in nezadostne strokovne in idejne izobrazbe obstoječega učiteljskega kadra; to bodo društva dosegla s tečaji, seminarji, posvetovanji in z drugimi podobnimi oblikami. Predvsem pa poudarja kongres, naj učitelji intenzivneje in pravilneje uporabljajo strokovni tisk in literaturo, naj tudi sami sodelujejo v tisku, razvijajo smisel in navado za samoučbojevanje, pri tem pa so lahko velikega pomena zanimanje za ta vprašanja, nasveti in vzpodbude šolskega inšpektorja in predvsem društev.

V.

Naša okrajna in mestna društva morajo biti organizatorji in iniciatorji vse te in druge dejavnosti, ki se je naši učitelji lotevajo ali se je bodo lotevali v bodočnosti. Kongres predvsem poudarja, da nudi društvo kot oblika našega organiziranja široke množnosti, da se ta delavnost razvije in vedno bolj bogati z novimi oblikami in vsebino, da se v njej razvije svobodna borba mišljenja, pri čemer se lahko okoristi s pozitivnimi izkušnjami preteklosti, predvsem s izkušnjami napredne učiteljske gibanja v predvojni Jugoslaviji iz tistega časa, ko so ga vodili komunisti, še bolj pa z bogato povojno prakso naših sindikatov. Društvo kot organizacijska in delovna oblika nudi ugodne možnosti za široko in plodno sodelovanje z društvi ostalih prosvetnih delavcev, s pedagoškimi in drugimi strokovnimi društvi in predvsem s sveti za prosveto in kulturo, katerih družbeni karakter postaja z vsakim dnem izrazitejši in ki bo v toliko izrazitejši, v kolikor se bo to sodelovanje obojestransko gojilo in razvijalo.

Glede na to morajo učiteljska društva postati takšne organizacije, ki bodo združile napore, organizirale izmenjavo izkustev in diskusije v vseh bistvenih vprašanjih učno-vzgojnega dela v šolah, kulturno-množičnega dela in ljudske prosvete kakor tudi o tistih drugih vprašanjih, ki se tičejo učitelja in njegovega poklica. Kongres misli, da imajo naše organizacije vse pogoje, da postanejo takšne, to pa bo istočasno njihov največji doprinos naši socialistični državi.

Z ustanovnega kongresa združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije

Skoraj na sam praznik delavskega razreda — in zdelo se nam je, da ima to dejstvo kar simboličen pomen — nas je 106 delegatov iz vseh republik Jugoslavije ustanovilo Združenje srednješolskih profesorjev in predmetnih učiteljev. S tem zadnjim od petih ustanovnih kongresov, ki so jih imeli prosvetni delavci v marcu in aprilu, je zaključeno prvo obdobje dela naših organizacij od l. 1945 dalje, z njimi pa je postavljen tudi temelj za drugo.

In kaj smo vzidali v ta temelj? Referat, diskusija in sklepi bodo dali našemu članstvu, ki bo gradivo preučevalo, na gornje vprašanje odgovor, lahko pa že tudi na tem mestu ugotovimo, da je kongres dobera osvetlil eno od kardinalnih vprašanj naše vzgoje, to je vprašanje, kakšna bo vloga socialističnega učitelja srednješolske mladine, saj je od tega neposredno odvisen lik dijaka naše srednje šole.

Debat o tem vprašanju je še pred samim referatom načela Mitra Mitrović, ko je v imenu Sveta za znanost in kulturo FLRJ pozdravila kongres. Tole bi bile v glavnem misli iz tega govora:

»Kakor da opravljamo težek izpit, revolucionarni izpit, smo se po zgodovinski nujnosti nekaj let po zmogoviti revoluciji morali z našo Partijo na čelu spustiti v boj za čistoč marksizma in to v pogojih, ki so vse preje kot lahki: ko še niso obvladani vsi ostanki kapitalističnega razreda, ko naši relativno majhni državi preti opasnost za njeno neodvisnost, ko imamo še skrajno zaostale predele poleg relativno splošne gospodarske in kulturne zaostalosti — smo pristopili h graditvi najnaprednejših oblik družbenega in državnega življenja.

Pri teh velikih naporih napori naših prosvetnih delavcev ne zaostajajo, celo pa ne po težini in kompleksnosti problemov, za napori naših delavcev.

Socializem sme zahtevati od vzgojiteljev mladege rodu, da v njem dalje razvijajo naše ideale, da jih obogate z novimi. Vsi želimo, da nas bi mladina nadkrilila, da bi bila ustvarjalna in s tem sposobna prenesti velike probleme in rezultate tega zgodovinskega obdobja socialistične revolucije v novi svet, ki se poraja. Dosedanje izkušnje naših učiteljev pa tej nalogi ne bodo mogle biti povsem kos, če se dosedanja zakladnica teh izkustev ne bo obogatila s spoznavanjem vsega novega, kar predstavlja interes sodobne mladine bodisi v splošno političnem in družbenem življenju, bodisi v znanosti in tehniki. Če hočemo imeti vpliv na mladino, moramo biti temu dorasli — znati moramo premostiti razliko, ki obstaja tako glede razvojne stopnje rasti kot tudi glede samega razumevanja. Učitelj ne bo mogel vplivati na učenca, ako se bo na nekak neutralističen način izogibal povsem jasnih, vsaj za znanost jasnih, vprašanj. S tem bo izgubljal le ugled, v glavih uencev pa ustvarjal zmedo. Zato bo moral biti stalno na neki vrsti intelektualni straži v dobrem pomenu te besede. Moral bo spremljati razvoj znanosti in si znanje tudi ustvarjati, vedno v svesti si svoje družbene vloge. Ako bi hoteli prenašati na mlajše generacije samo svojo strokovnost, bi bilo to v socialistični vzgoji pre malo, kajti to opravlja tudi šola eksploatatorjev.

Referat Milivoje Uroševića je imel naslov Vzgojna vloga profesorjev in predmetnih učiteljev, s tem pa je seveda tudi nakazal jedro dela, ki ga naj kongres opravi. Ker bo referat razmožen, se bom v tem zbirku ustavlil le pri najvažnejših konstatcijah:

Povsem jasno je, da mora profesorjeva osebnost biti taka, da bo mogla z uspehom oblikovati bodočega državljana v duhu etičnih principov naše stvarnosti. V obdobju ogorčene borbe med starim in novim, mora biti profesor predan principom ljudske revolucije, oborožen s teorijo znanstvenega materializma, dober poznavalec svoje stroke, splošno razgledan, izobražen in kulturne, vreden za stalno individualno delo pri izpolnjevanju svoje izobrazbe.

Ko je referent govoril o pojavih meščanskega objektivizma pri po-

uku in zanemarjanju vzgojnega momenta, je ugotovil, da so tudi ti ena izmed oblik boja reakcionarnih sil proti našemu konceptu vzgoje in izobraževanju.

Prav tako pa je seveda referent obsodil formalistične in vulgarizatorske načine povezovanja predmeta s politikom, kar prihaja do izraza predvsem pri pouku zgodovine.

Zaradi nezadostne skrbi za ideološko raven profsorskih zborov, posebno pa še za ideološko raven staršev naših dijakov so se med temi v zvezi z demokratizacijo našega družbenega življenja pojavili malomeščanski odkloni, ki so sicer obstojali že poprej, pa so bili prikriti.

Dejavnost teh je toliko obsežnejša, kolikor siromašnejše je ideološko-vzgojno delo komunistov in drugih naprednih profesorjev.

Z aktivizacijo Združenja profesorjev v borbi za čimvečjo ideološko čistost pouka in vzgoje, s povežovanjem večjega števila družbenih faktorjev s tega področja se bosta v jasni obliki formirala tako lik profesorja kot tudi lik mladina — graditeljev nove družbe.

Večina diskutantov je v debati, ki je sledila, dopolnjevala referenta ter navajala konkretne primere za to, da se je ogromen del učiteljstva z vneto angažiral pri vprašanih pravilne soc. vzgoje, navajala pa je tudi iz dnevnih prakse poizkuse neprijateljev naše svobode in našega napredka, da zastrupijo našo mladino s trupom svoje mrznje, šovinizma, licemerstva, pesimizma. So tudi v vrstah srednješolskih profesorjev posamezniki, ki teh pojavov ne opažajo, ker so vzeli svoj eminentno družbeni poklic ozko uradniško, toda v vseh republikah je njih število iz dneva v dan manjše, resnični prosvetni delavci pa prav tako iz dneva v dan krepijo zavest, da je prosvetni delavec v enaki meri vzgojitelj kot je učitelj in da zato do teh pojavov ne more ostati pasiven.

Drugi del kongresa je bil posvečen organizacijskim problemom šole in združenja. Uvodni referat je imel Mirko Paprenica, ki je poudaril, da kongres ne sme izgubiti iz vida materialne baze našega šolstva, ako prav je in bo ostalo težišče dela na subjektivnih momentih v boju za kvaliteto pouka in vzgoje.

Referent je poudaril za formiranje republiških komisij, ki bi se izključno bavile s sestavljanjem učnega načrta in programa.

Šestdeset delegatov iz Slovenije je v delu kongresa aktivno sodelovalo. Stirje od njih so uspešno diskutirali, skoraj vsi pa so bili angažirani v raznih komisijah in podkomisijah. Mrs

Letovanje prosvetnih delavcev v naših počitniških domovih

UČITELJSKI DOM V ROGAŠKI SLATINI je odprt od 15. maja dalje. Prijave sprejema neposredno Uprava Učiteljskega doma v Rogoški Slatini. Dom nudi samo stanovanjem in event. zajtrk. Cena za eno nočnico je din 125 (v objektivih zdravilišča je najnižja nočnica din 180). Hrana v zdravilišču stane dnevno 260—280 din.

Prijavijo se lahko vsi prosvetni delavci, ne glede na Združenje, v katero spadajo. Uprava bo reševala prijave po vrstnem redu, kot bodo pritekale.

POČITNIŠKI DOM PROSVETNIH DELAVCEV V ZAPUŽAH je odprt od 15. junija dalje. Celodnevna oskrbnina za osebo je din 320.— Društva naj za julij in avgust takoj pošljejo prijave Republiškem odboru. Interesenti za junij pa naj se prigrle direktno upravnični doma, tov. Erzenovi, Zapuže, p. Begunije.

POČITNIŠKI DOM PROSVETNIH DELAVCEV NA JEZERSKEM. Cena še ni končnovaljavno določena, bo pa nižja od krajevno običajne cene. Prijave naj društva pošljejo Republiškem odboru.

REFLEKTANTI ZA DOMOVE SVETA SINDIKATOV naj se za nakazila obrnejo na svoje krajevne sindikalne svete.

PLENUM centralnega odbora združenja učiteljev Jugoslavije

1. MILISAV MIJUŠKOVIC učitelj, Beograd
2. NEDELJKO SAVIC učitelj, Beograd
3. VLADIMIR PEŠIĆ učitelj, Beograd
4. VUKOSAV RUDIĆ učitelj, Beograd
5. MILAN ROMČEVIĆ učitelj, Beograd
6. ĐURA SUBOTIN učitelj, Beograd
7. JELENA ŠKOPARIJA učiteljica, Beograd
8. MIHAILO PETROVIĆ učitelj, Beograd
9. JOSIP BALOG učitelj, Kikinda
10. RATKO TANSKOVIĆ učitelj, Priština
11. VLADO SUDAR učitelj, Zagreb
12. PETAR BORČIĆ učitelj, Split
13. ANTE ARTIĆ učitelj, Zadar
14. TOMA ZALAC učitelj, Zagreb
15. BOGDAN STAMBOLIJA učitelj, Slavenska Požega
16. ZINKA ŽIBORSKI učiteljica, Reka
17. VJEČESLAV KOHANEK učitelj, Zagreb
18. JOŽE ZORN učitelj, Ljubljana
19. OSKAR PECE učitelj, Ljubljana
20. ŠTEFAN TROBIŠ učitelj, Ljubljana
21. JANKO BELEC učitelj, Ljutomer
22. BRANKO JANJIĆ učitelj, Sarajevo
23. TRIFKO MARJANOVIĆ učitelj, Bijenja
24. HAKIJA RAJOVIĆ učitelj, Mostar
25. DANICA PAVIĆ učiteljica, Sarajevo
26. SULEJMAN ČELIKOVIĆ učitelj, Sarajevo
27. SARZO ISOSKI učitelj, Skoplje
28. MILOŠ SUKOVIĆ učitelj, Skoplje
29. SLAVE MITRESKI učitelj, Bitolj
30. MILIVOJE PEROVIĆ učitelj, Cetinje
31. JAKŠA NOVAKOVIĆ učitelj, Titograd
32. MIHAILO JOVANOVIĆ učitelj, Skoplje
33. LJATIF BERIŠA učitelj, Vaučitrn
34. JANČIĆ IVO učitelj, Maribor

Nadzorni odbor

1. DRAGO MUČALICA Beograd
2. DRAGOMIR STANOJEVIĆ Beograd
3. NOVICI KNEŽEVIĆ Beograd

CENTRALNI ODBOR

združenja profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije

1. UROSEVIĆ MILIVOJE, Beograd
2. HRABAK FRANJO, Zagreb
3. BOŽIĆ SLAVICA, Ljubljana
4. JOVANOVIĆ MOMČILO, Sarajevo
5. PEPOVIĆ ĐORĐIJE, Cetinje
6. MARINKOVSKI ILIJA, Skoplje
7. NIKOLIĆ MITAR, Beograd
8. JUHAS MIHAJLO, Zagreb
9. CEMAZAR FRANC, Ljubljana
10. POTOCNJAČ IVAN, Zagreb
11. ISAKOVIĆ MILAN, Beograd
12. CAR JOSIP, Zagreb
13. GABROVŠEK LUDVIK, Ljubljana
14. JOVANOVIĆ MIRJANA, Tuzla
15. LOPUSINA ILIJA, Plevlje
16. PAPRENICA MIRKO, Beograd
17. KEKIC MIRA, Beograd
18. LJUBOTINJA DJURO, Lovran
19. FILIPOVIĆ STEVAN, Beograd
20. RUDOLF IVAN, Maribor
21. MAHIĆ MUNEVARA, Mostar
22. KUNST VILJEM, Beograd
23. BOSANAC STJEPAN, Slav. Brod
24. NIKACEV JOVAN, Novi Sad
25. NIKITIĆ PETRAŠIN, Beograd
26. KUŠEVŠKI VOJO, Skoplje
27. ANTIĆ BORKA, Zagreb
28. MUMDZIJA AHMET, Prizren
29. TONIC LAZAR, Skoplje

Nadzorni odbor:

- ZIVANOVIĆ KRSTA, Beograd
- CIPRUS ALEKSANDAR, Beograd
- DJAKOVIĆ DIMITRIJE, Beograd

Diskusija delegatov

Pe referatu, ki je bil zelo topla sprejet, se je javilo k besedi nad 30 delegatov iz vseh republik. Navajamo samo nekatere misli delegatov. Tovariši iz Zagreba je izjavil, da morajo združenja svojemu članstvu nuditi več moralne in pravne pomoči ter se tesneje povezati s Pedagoškim društvom. Delegat iz Slovenj Gradca je prikazal na zaposlitvi učiteljstva svojega okraja, kako važna je evidenca dela in uspehov. Delegat iz Sarajeva je navedel, kako je učiteljski kader te republike opismenil skoraj milijon ljudi, kar je dosegel le zaradi izredne požrtvovalnosti. Mnogi izmed delegatov so navajali primere sovražnih in škodljivih vplivov; verski vplivi so najmočnejši v zaostalih

pokrajinah, klerikalna agresivnost pa narašča predvsem v Sloveniji, Istri, Dalmaciji, Bosni in Makedoniji. Delegati narodnih manjšin — Madžari, Italijani, Albanci — so razpravljali o svojih uspehih pri kulturnem in političnem delu, saj so n. pr. samo Albanci v Kosmetu po osvoboditvi dobili nad 1000 učiteljev, poprej pa niso imeli niti enega. Mnogo problemov, od športnih in fizikalnih pa do učiteljske izobrazbe in politehnizacije, je bilo še nakazanih.

Delegati iz vseh republik so navedli tudi ganljive primere sponzanih zbirk ob snežnih nezgodah na Tolminkem.

Pri obravnavanju strokovnih problemov pa sta na kongresu prihajali stalno v ospredje dve važni ugo-

tovitvi: V borbi za socialistično demokracijo bodo mogli učitelji zmagati le s široko razprednim izobrazbenim delom in z budnostjo do sovražnikov tako v učiteljskih vrstah kot njegovi okolici. Nič manj nevaren od domačega pa je zunanje politični reakcionarni pritisk tujih ideologij na vzgojo.

Z enodušnim odobranjem je bilo sprejeto izvajanje delegatov, ki so zahtevali pravično rešitev vprašanja Trsta, prav tako resolucija, ki jo je predložil tov. Zorn glede našega stališča do Trsta, ter resolucija, s katero je kongres obsodil Frankovo vlado.

Po diskusiji je bila soglasno izglasovana tudi resolucija o družbeno-prosvetnih vlogi sodobnega učitelja.

Kongres je sprejel Statut in izvolil Centralni odbor

Potem ko je komisija za statut predlagala delegatom kongresa nekatere spremembe, je bil soglasno sprejet tudi Statut Združenja učiteljev Jugoslavije.

Nato je kandidacijska komisija predlagala kongresu kandidatno listo 34 članov za plenum Centralnega odbora Združenja učiteljev Jugoslavije ter 3 člane in 2 namestnika nadzornega odbora. Na tajnih volitvah je bila lista soglasno sprejeta. Z izvolitvijo plenuma je kongres zaključil svoje delo. Na prvi plenarni seji je bilo iz članov plenuma izvoljeno Predsedstvo Združenja, sestojče iz 13 članov, med katerimi so vsi predsedniki republiških združenj.

Za predsednika Združenja učiteljev Jugoslavije je soglasno izvoljen tov. Milisav Mijušković, za sekretarja pa Savić Nedeljko.

Ob koncu kongresa so delegati z dolgotrajnim odobravanjem pozdravili brzojavko Centralnemu komiteju KPJ in tovarišu Titu. V brzojavki je naglašeno tole: Zavedamo se svoje odgovornosti pred ljudstvom in se bomo posluževali izkušnj naprednih učiteljskih pokretov iz preteklosti, za vzgled nam bodo svetili vzori — učitelji heroji, ki so padli v narodno osvobodilni borbi in herojska dela delovnih ljudi, ki grade socializem, da bomo tako tudi vzgajali naš mladi rod v globoki ljubezni do svobode in neodvisnosti naše socialistične domovine.

KONGRES ZDRUŽENJA PROFESORJEV IN PREDMETNIH UČITELJEV SREDNJIH ŠOL JUGOSLAVIJE

sprejema na osnovi referata in diskusije naslednje

RESOLUCIJO

Zaradi velikih revolucionarnih pridobitev in že globokega razvoja demokratizacije gospodarskega in družbenega življenja se tudi kulturna preobrazba naglo razvija. V šolstvu so doseženi ogromni uspehi ne samo v organizacijskem, ampak tudi v idejnem pogledu. Kvaliteta izobraževanja in vzgoje se neprestano izboljšuje ter dobiva vedno bolj socialistično vsebino. Resolucija III. plenuma CK KPJ o nalogah v šolstvu je naša šolska in prosvetno politiko še bolj usmerila k pridobitvam socialistične izgradnje, naše ljudske revolucije in ideoloških postavk marksizma-leninizma. Tudi zaradi delavnosti prosvetnih delavcev dobivajo državni šolski in prosvetni organi vedno bolj družben značaj.

Naša domovina je po vojni glede srednjih šol zelo napredovala. Otvoritev velikega števila gimnazij, učiteljskih predvsem pa osemletk, je omogočila šolanje tudi tistim družbenim plastem, ki jim to prej ni bilo dopuščeno. Ogromno holerjenje za izobraževanjem v srednjih šolah je kemalu po vojni postalo resničnost. Razen tega je prišlo v naši srednji šoli še do večjih sprememb glede ideološke in politične preusmeritve učnega kadra. Profesorji in predmetni učitelji srednjih šol so z velikim navdušenjem in vnemo vstopili v dobo obnove domovine in izgradnje socializma in vložili do sedaj mnogo naporov pri izobraževanju in vzgoji moralno zdravega človeka z bogatim notranjim življenjem, kakršen je potreben domovini, ki ustvarja najvišje oblike družbenega življenja. Po zaslugi ustvarjalnega dela profesorjev in predmetnih učiteljev, poleg delavnosti ostalih čimteljev, je prišlo v srednji šoli do preloma glede idejnosti v pouku, vnašanja idej znanstvenega materializma, prevladovanja duha z novimi idejami, ki izvirajo iz stvarnosti ljudske revolucije in izgradnje socializma in pozitivnih pridobitev šolske prosvetne in sploh kulturne dediščine naše preteklosti. Profesorji in predmetni učitelji so se zavedli, da je potrebna povezanost med politikoi in šolo in dosegli vidne uspehe v borbi za pridobitev znanja, v borbi proti misticizmu, idealističnim razlag naravnih in družbenih pojavov, raznih oblik praznovornosti, verskih predsodkov itd.

Hkrati ko kongres ugotavlja dosežene uspehe, pa tudi poudarja, da so se v delu profesorjev in predmetnih učiteljev kazale precejšnje napake.

Združena še niso postala v dovoljni meri žarišča zamene izkustev, popravljajna dosedanja prakse, sodelovanja pri širših šolskih, predvsem vzgojnih vprašanjih. Niti približno še niso postala krepka opora svetom za prosveto. Pri delu ni njihovega medsebojnega stapijanja. Njihova medsebojna delavnost obstoji v vzdrževanju zvez in posvetovanju glede posameznih vprašanj.

Precej se zanemari sistematično delo pri pedagoškem in ideološkem izobraževanju. Nekateri profesorji in predmetni učitelji se ne borijo vztrajno proti raznim malomeščanskim nazorom, ki prodirajo v šolo in kalijo lik našega srednješolskega mladina. Del vzgojiteljev pojmuje ozko svoj poklic in ga degradira na stopnjo predavatelja in popolnoma ali skoraj popolnoma zapostavlja pri pouku vzgojni moment. Nekateri profesorji in predmetni učitelji pa so razumeli razvoj demokratizacije našega družbenega življenja kot pomiritev idealističnih in materialističnih nazorov.

Profesorji in predmetni učitelji se ne trudijo dovolj, da bi izkoreninili razne malomeščanske nazore med mladino, in ne pomagajo dovolj mladinskim in pionirskim organizacijam pri njihovem delu. Zaradi prizadevanja, da se šola pri pouku poveže s sodobnim življenjem pa včasih naltetimo na vulgarizacijo dejstev, dogajanja in raznih dogodkov, predvsem v družbenih znanostih. Takšen način vzgoje osiromaši družbeno misel, izmalči ideologijo, uniformira znanstveno, filozofsko in sploh družbeno miselnost.

Po Resoluciji III. plenuma CK KPJ se ni posvetilo dovolj pažnje krepitvi ideološkega, političnega in kulturnega dela, ki bi zagotovilo, da bi bili mladi ljudje pravilno vzgojeni in da bi se omožgčil reakcionaren vpliv. Ni bilo dovolj vztrajnosti pri pobijanju in zavračanju raznih idealističnih, religioznih in praznovornih predsodkov tudi med samimi profesorji in predmetnimi učitelji.

Ne skrbi se dovolj za izobrazbo in vzgojo učencev učiteljskih vse od kulturne zunanosti in kulturnega vedenja pa do pridobitve znanstvenega materialističnega pogleda na svet.

Vzgojni vpliv pedagogov na starše z roditeljskimi sestanki je bil preveč opek. Ta oblika delavnosti se ne izkorišča za izkoreninjenje raznih zablod in predsodkov, ampak se čisto omeji le na informacije o uspehu in vedenju.

Da bi se doseženi uspehi okrepi in razvijali in da bi se omenjene in druge napake in nedostaki v delu odstranili, sprejema Kongres Združenja profesorjev in predmetnih učiteljev srednjih šol Jugoslavije naslednje

SKLEPE:

V duhu demokratizacije družbenega življenja je potrebno razviti mnogo široko delavnost profesorjev in predmetnih učiteljev pri reševanju ne samo šolskih, ampak tudi vzgojnih in kulturno-političnih vprašanih sploh. Združena in sveti za prosveto morajo prosvetna vprašanja skupno reševati. Na ta način bodo dobili sveti za prosveto vedno bolj in bolj družbeni značaj. Če ne bi bilo tega medsebojnega stapijanja v delu, skupnega reševanja vseh važnejših vprašanih šolske, prosvetne in kulturne politike, bi nastopila nevarnost, da bi sveti zakrneli in se spremenili v birokratske organe.

Združena se bodo z ideološkim in kulturnim delom, v duhu resolucije III. plenuma in sklepov kongresa učiteljev in predmetnih učiteljev v juliju 1951, borila proti misticizmu, proti praznovornim in religioznim predsodkom in proti drugim idealističnim spacenostim tako med učitelji kakor tudi med mladino in med starši dijakov. Treba bo okrepiiti politično ideološko aktivnost, tako da bo vsebina demokratizacije našega družbenega življenja jasna vsakemu vzgojitelju, kar bo tudi močan činitelj pri odstranjevanju idealističnih, praznovornih in religioznih predsodkov pri delu vzgojiteljev, ki se tudi kažejo pri pouku.

PAVLE FLERČ

Kaj in kako so pisali slovenski listi pred sfo lefi o šolstvu in učiteljstvu

(Konec)

»CELJSKE NOVINE« so izhajale od 1. julija do oktobra 1948 pod imenom »Celjske slovenske novine«. Od oktobra do decembra 1948 kot »Celjske novine«, v letu 1949 pa kot »Slovenske novine«. Urednik jim je bil prof. Valentin Konsek, tiskal in zalagal jih je tiskar Janez K. Jeretina.*

CN so zastopale v slovenski žurnalistiki liberalno strujo in to svoje stališče so že kar v začetku poudarili kaj krepko. Ze v I-3 str. so objavile dr. J. Subičev članek »Brezkakovostno«, v katerem napadajo duhovniški celibat in ne zahtevajo nič manj, kot da se odpravlj... Zavzemale so se tudi za ločitev šole od cerkve, za odpravo samostanov — o čemer bomo govorili kasneje. Razumljivo je, da so se s takim svojim zavzemanjem zamerile markskatere mu duhovniku, ki jih je moralo biti precej med naročniki in so bili tudi dopisniki. Urednik Konsek pa se ni vdal kar meni nič tebi nič. Dr. Muršcu, ki ni bil zadovoljen s Subičevim člankom, čes da se o tem v slovenskih listih ne sme pisati, je odgovoril: »Bog se usmili! Ali bi ravno slovenski narod moral najdalje ječati v temi?«, na I-79 pa je povedal vsem nezadovoljnejšem tako: »Zaradi tega, kar sem doslej pisal in vzel v čepico, bom na tem in na onem svetu lahko dajal odgovor. Zdaj se mora odkritosrečno govoriti in delati. Kdor pa zdaj pod grmom čepi in šele čaka, od kod pripiše veter, da bi se po njem obrnil, ta nima nobene ljubezni do domovine. Jelite, prijatelj bi vam bilo, ko bi mi orali, vi veterniki, pa za nami želi?« Pozneje je vendar izjavil, da se bo varoval takih sestavkov, po katerih bi se brez potre-

be dražili ljudje, zraven pa ne imeli prave koristi. Napake bo le tedaj odkrival, če se bo upal jih s tem poboljšati (I-87).

Po teh odgovorih in izjavah je sicer videti, da se je razmerje med urednikom ter naročniki in dopisniki ublažilo, vendar pa je posebno v II videti, da je zmanjkovalo dopisnikov in izvirnih razprav, zato se je urednik zlasti v drugi polovici II močno zatekal k ponatisnim primernim člankom iz drugih slovenskih listov. Za naše razpravljanje nas sicer to ne zanima, ker si hočemo ogledati le, kaj so CN pisale o šolstvu in učiteljstvu, morali pa smo na kratko omeniti zaradi karakteristike CN in njihovega urednika. Ako izvemamo pri tem pisanju za čas in razmere potrebna lokalna poročila in važne pozive za celjsko šolstvo, posebno za gimnazijo, kjer je poučeval urednik Konsek, nahajamo v CN precej značilnih podatkov za takratne liberalne nazore o šolstvu, njegovi organizaciji in o začetkih organiziranja prosvetnih delavcev. To snov razdelimo lahko na štiri poglavja: 1. boj za slovensko šolo; 2. ločitev šole od cerkve; 3. razpravljanje o šolskem učiteljskem listu; 4. prikazovanje in organizacija učiteljskih zborov.

Na boj za slovensko šolo poziva urednik že v uvodniku na I-10 rekoč: »Ne pozabite pripraviti slovenski šol in pisarne; in pridnim šolnikom verjemite, ki bi se bili že tudi zdaj radi veliko več s slovensčino pečali, ako bi se ljudstvo samo temu ostavljalo in le za nemške nauke ne prosilo ne bilo, mislivi.« — Mnogo dopisov o boju za slovensko, posebno ljudsko šolo nam pripoveduje, kako trd je bil boj za tako šolo — celo med učiteljstvom samim. Tem je na-

Pred združenji in učnimi kolektivi pa je še trdovratnejša in vztrajnejša borba proti raznim malomeščanskim nazorom. Posebno se je potrebno boriti proti raznim šovinističnim, hegemonističnim in drugim težnjam, ki se razodevajo, ker jih malomeščanski nazori tako rekoč vzrejajo.

Pouk in vzgoja bosta tudi nadalje temeljili na pridobitvah ljudske revolucije in na uspehih in izkušnjah naše socialistične izgradnje. Na ta način se po najbolj sigurno izoblikoval pravilen lik mladince socialističnega razdobja. Treba se je truditi, da se pri pouku nekaterih vzgojiteljev odstranijo škodljivi pojavi meščanskega objektivizma, liberalizma, ločitve splošno-izobraževalnega momenta od vzgojnega, zapostavljanja vzgoje itd.

Posebno pažnjo je treba posvetiti primerom vulgarizacije na področju posameznih, posebno družbenih, znanstvenih panog. Takšen način vzgoje ustvarja frazerje, uniformno človeško miselnost, resnično ljubezen, privrženost, vdanost, navdušenje do izgradnje socializma, pridobitev ljudske revolucije in tovariša Tita pa spreminja v golo formalnost in deklarativne izlive. Mehanično uporabljane splošnih zakonitosti znanstvenega materializma v posameznih znanstvenih panogah je lahko zelo škodljivo in vsiljivo. Zato je potrebno strokovno izobraževanje tesno povezovati z ideološko političnim.

Posebno je potrebno paziti na pouk in vzgojo v učiteljskih šolah. V teh šolah morajo biti na dostojni višini čistoča lika vzgojiteljev in učencev, idejnost in znanstvenost pri pouku in izoblikovanje znanstvenega pogleda na svet. Ne smemo pozabiti, da pripravljajo te šole najvažnejše in najštevilnejše družbene delavce. Učitelj mora predstavljal najmočnejšo oporo družbenega življenja na vasi. Učiteljska morajo postati kvačnice kadra prosvetnih delavcev socialističnega lika. Posebno pozornost je treba posvetiti učnemu osebuju na učiteljskih.

Precej večjo skrb je treba posvetiti vzgoji mladine izven šole. Zaradi tega je potrebno večje sodelovanje z mladinskimi in pionirskimi organizacijami in jim nuditi strokovno in pedagoško pomoč v vseh oblikah njihove kulturne in družbene delavnosti.

Združena naj sodelujejo z vsemi združenji prosvetnih in kulturnih delavcev.

Kongres izpoveduje pripravljenost profesorjev in predmetnih učiteljev srednjih šol, da še naprej razvijajo vzgojno in znanstveno delavnost, da pri vsakodnevni delu v šoli in izven šole izhajajo iz principov znanstvenega materializma in pridobitev ljudske revolucije, uspehov izgradnje socializma in pododanih pozitivnih pridobitev v šolstvu, prosveti in kulturi. Profesorji in predmetni učitelji bodo še nadalje vzgajali mlade ljudi v duhu jugoslovanskega socialističnega patriotizma in jih varovali pred raznimi škodljivimi predsodki in vplivi.

Združena, ki neprestano skrbijo za materialna in druga vprašanja predmetnih učiteljev in profesorjev, morajo aktivno sodelovati pri prevedbi v nov plačilni sistem v duhu Uredbe in navodil. Centralni odbor Združena se zadolži, da v sodelovanju s Svetom za znanost in kulturo FLRJ popravi nepravilnosti pri prevedbi profesorjev in predmetnih učiteljev v nov plačilni sistem, ki jih je pokazala diskusija na kongresu. Potrebno je krepiti materialno bazo združenj z otvoritvijo fondov za gradnjo domov, klubov, letovišč itd.

Kongres priporoča, da se tudi nadalje neprestano razvijajo prijateljsko sodelovanje in medsebojna zveza z vsemi mednarodnimi organizacijami prosvetnih delavcev, ki zastopajo načelo obrambe miru v svetu, demokracije in spoštovanja nacionalne neodvisnosti in suverenosti zemlje.

Kongres z ogorčenjem obsoja grožnje Sovjetske zveze in satelitskih držav z agresijo in novo vojno in se zgraža nad primeri najbolj surovih oblik mednarodnih razbojništev, ki se izražajo v provokacijah, ugrabitvah in umorih naših državljanov.

Kongres profesorjev in predmetnih učiteljev Jugoslavije popolnoma odobrava politiko svoje Vlade v obrambi nacionalnih pravic naših narodov pred agresijo povampirjenega italijanskega fašizma in njegove zveze s Kominformom. Od svoje Vlade zahtevajo skupno z ostalo javnostjo, da se še vnaprej najbolj energično upre kampanji italijanske iredente in korakom zapadnih sil, ki se ne brigajo za naše interese. Prosvetni delavci so pripravljani, da branijo pravice in nacionalne interese naših narodov in da vložijo vse svoje sile za to, da v duhu obrambe domovine in pridobitev socializma vzgojijo naše mlade rodove.

O čem so na ustanovnem kongresu združenja profesorjev diskutirali delegati iz Slovenije

Kot prvi govornik iz Slovenije na kongresu nastopil tov. Košar iz Maribora. Diskutiral je o vzgojni vlogi profesorja na podlagi izkustev članstva mariborskega društva in situacije, ki je značilna za to naše obmejno mesto. Ker je del njegovih tehničnih formulacij zajet tudi v resoluciji, naj na tem mestu zadošča ta informacija.

Drugi predstavnik Maribora, tov. Rudolf, je v svojo obsodbo poizkusa, da se sklepajo na račun našega narodnega telesa politične kupčije in s predlogom posebne resolucije, v kateri kongres ogorčeno obsoja početje okoli Trsta, izzval burne vzkliče protesta proti obnavljajočemu se fašizmu in vrsto govornikov, ki so dajali v imenu vseh duška svojemu ogorčenju.

Ostali trije govorniki so diskutirali k drugemu referatu: tov. Jakhel k problemu nižje gimnazije, tov. Gabrovšek k problematiki učnega načrta za višje gimnazije, tov. Me-

lihar pa k novi uredbi o prosvetno-znanstveni stroki. Ker so njihova izvajanja naletela na močan odmev, ki se je kazal še posebej v odmorih, bomo te tri prispevke k diskusiji objavili v celoti. V tej številki dva, referat tov. Gabrovška, ki je bil poleg Uroševičevega mogoče najtehtnejši referat na tem kongresu, pa zaradi dolžine v junijski številki našega glasila.

O NEKATERIH IZKUŠNJAH V DELU NIŽJIH GIMNAZIJ V LRS

(Jakhel, Celje)

Slovenija ima 229 nižjih gimnazij, od katerih jih je 31 v sklopu višjih gimnazij. 601 učiteljstva na teh zavodih je 34% profesorjev, 19% predmetnih učiteljev in 47% učiteljev. V vseh krajih z nižjo gimnazijo je prehod iz 4. raz. osnovne šole v nižjo gimnazijo obvezen in brez izpita.

Učitelji, ki so ga CN obravnavale, je bilo vprašanje posebnega šolskega, t. j. učiteljskega lista. Pri Bleiweisovih »Novih« smo videli, da so se v tem vprašanju omejile na dva dopisa (»Toneta P.« in »A. Praprotnik«) in pisanje niso spustile. CN pa so se ga oprijete. Obravnavanje tega vprašanja je sprožil predlog, naj bi »Vedež«, ki je bil mladinski list, postal tudi splošno šolski t. j. učiteljski list. Na to se je oglašil v II-74 »Vedežev« urednik I. Navratil, ki pravi, da je »dobil že lani dopise treh domoljubnih učiteljev po tem vprašanju. Ali Navratil kot praktični urednik ni pristal na tako rešitev, postavil se je na pravilno stališče, da povezava šolsko-učiteljskega lista z mladinskim časopisom ni mogoča in da mora dobiti učiteljstvo svoj samostojni list. Takega pa bo mogoče izdati šele, »kadar se učiteljski stan poboljša, kar vsak domoroдец iz srca želi.« Takrat bi bil tudi Navratil pripravljen »stopiti v zvezo z možimi, ki so v tej reči značajni in pomagati pri izdajanju učiteljskega lista.

To so gola dejstva, sedaj pa pridejo na vrsto še nekatere izkušnje, ki jih imamo s tako rešitvijo osemletnega obveznega šolanja.

Prvi in najvažnejši fakt je ta, da je ogromno naraslo število tistih, ki imajo možnost končati nižjo gimnazijo in si tako pridobiti pogoj za nadaljnje šolanje v višji gimnaziji ali pa na srednji strokovni šoli. Ali je ta možnost zgolj formalna, se pravi, ali so dijaki le formalno obdelali gradivo nižje gimnazije, sicer pa njih znanje ne zadošča za nadaljevanje študija? Menim, da morem mirno reči, da so lanskoletni sprejemni izpiti pokazali, da je večina stvarno in ne samo formalno zaključila nižje gimnazijsko šolanje. Imamo vrsto učiteljev, ki so brez potrebne strokovne kvalifikacije dosegli povsem zadovoljive uspehe na nižjih gimnazijah. To je dokaz, da strokovna usposobljenost še ni vse, in da jo je mogoče z veliko prizadevnostjo v marsičem nadoknaditi. To je pozitivno izkustvo.

Vendar pa ostaja še vedno nekaj velik odstotek tistih, ki potrebnega uspeha niso dosegli, zato moram govoriti tudi o težkočah, na katere so naletele naše nižje gimnazije. Kljub zgoraj omenjenemu pozitivnemu izkustvu z učitelji, nam mora biti cilj, dati nižjim gimnazijam strokovno usposobljen učni kader. Tega imamo komaj nekaj nad 50%! Druga težava je v tem, da pošilja osnovna šola v I. razred nižje gimnazije tudi take učence, ki še niti gladko ne čitajo, pa tudi osnovnih računskih operacij v dovoljni meri ne obvladajo. Imamo pa tudi še roditelje, ki so protivniki osemletnega šolanja, pa komaj čakajo, da jim otrok dopolni 14. ali 15. leto, da bi ga nato vzel iz šole. Zaradi vsega tega se dogaja, da sedi danes v prvih razredih nižje gimnazije razmeroma visok procent nezainteresiranih dijakov, s katerimi je delo izredno težko, če ne že kar nemogoče. Ni zlo samo v tem, da tak dijak sam ne dela, še večje zlo je v tem, da kvarno vpliva na ostale in da zaustavlja normalni potek šolskega dela. Naši učitelji se zavedajo, da morajo storiti vse, da bi tudi te »dijake« vključili v delo, toda izkušnje kažejo, da je to v obstoječih prilikah Siziovo delo; zato je večina njih mnenja, da bi bili potrebna naslednja ukrepa:

1. strožji kriterij ocenjevanja v osnovni šoli;
2. dopustitev 5. in 6. raz. osnovne šole ob paralelnih razredih nižje gimnazije.

Zavedam se nepopularnosti tega zadnjega predloga, in še enkrat naglašam, da je predhodno treba izkoreniniti vse druge možnosti, da bi bil odstotek nezainteresiranih dijakov čim nižji. Poglavito je, da je v naši socialistični domovini vsakomur dana možnost izobraževanja, vendar pa smemo po drugi strani od njega zahtevati samo toliko, kolikor more iz sebe da dá.

OPOMBE K NOVI UREDBI ZA PROSVETNO ZNANSTVENO STROKO (Melihar, Ljubljana)

Kakor je znano, so v dosedanjem plačilnem sistemu nastale anomalije po uvedbi denarne vrednosti za živilske karte in industrijske bone, ker se je razlika v plačah nekvalificiranih, kvalificiranih in visokokvalificiranih delavcev in nameščenecv skoraj povsem izbrisala in je bil zato razpon plač minimalen.

Prav posebej pa je bilo boleče stanje v zdravstveni in prosvetni stroki v primerjavi z drugimi panogami naše dejavnosti. Zato je bilo s posebnim poudarkom napovedano, da se bo strokovna kvalifikacija pri zdravstvenih in prosvetnih delavcih zelo opustevala. Objavljene so bile (Nadaljevanje na 4. strani)

Takoj na to se je iz Celovca oglašil »Vlastimil« z dopisom »Pravična prošnja« (II-84) in se je v njem odločno zavzel za samostojni šolski list; sam pa je uvidel tudi, da takoj to ne pojde. Dokler pa tega ni, je pripravil: »Pošiljajte sestavke od šolskih reči vsake vrste v Slovenske Novine — tako n. pr. poročila o održanih učiteljskih skupščinah, o novih šolskih knjigah, ki se pripravljajo...« in »A. Praprotnik« se je pizmetika in prevrtil, kakor slaba družina nezabelen bo v skledi; na zadnje je terpenček šibico počr velgel, in se kakega drugiga dela podstopil. Zdal je vedla drugač: soseska, ki bo učitelja reveda, bo njega tudi gorzel.

Odgovor na to je dal Srebetu A. Lipovšek, slustva prijatelj na Selahu (I-62), ki sicer tudi ni za prisilno podpisovanje »prošnj«, pravi pa zaradi šole: »Sole se ne smejo nikdar od cerkve ločiti. V take šole ne bo noben katoliški kristjan svoje otroke pošiljal hotel.« Urednik je to izjavo sicer objavil, ni pa se z njo strinjal.

Tretje vprašanje, ki so ga CN obravnavale, je bilo vprašanje posebnega šolskega, t. j. učiteljskega lista. Pri Bleiweisovih »Novih« smo videli, da so se v tem vprašanju omejile na dva dopisa (»Toneta P.« in »A. Praprotnik«) in pisanje niso spustile. CN pa so se ga oprijete. Obravnavanje tega vprašanja je sprožil predlog, naj bi »Vedež«, ki je bil mladinski list, postal tudi splošno šolski t. j. učiteljski list. Na to se je oglašil v II-74 »Vedežev« urednik I. Navratil, ki pravi, da je »dobil že lani dopise treh domoljubnih učiteljev po tem vprašanju. Ali Navratil kot praktični urednik ni pristal na tako rešitev, postavil se je na pravilno stališče, da povezava šolsko-učiteljskega lista z mladinskim časopisom ni mogoča in da mora dobiti učiteljstvo svoj samostojni list. Takega pa bo mogoče izdati šele, »kadar se učiteljski stan poboljša, kar vsak domoroдец iz srca želi.« Takrat bi bil tudi Navratil pripravljen »stopiti v zvezo z možimi, ki so v tej reči značajni in pomagati pri izdajanju učiteljskega lista.

Prav zanimiva pa so poročila o učiteljskih skupščinah in zborih. Oziroma da povemo takoj, gre predvsem za poročila o takih skupščinah v Slinivci pri Mariboru, ki so bile v tem času štiri, poročila o njih je pisal Oroslav Caf. Župnik v Framu. (I-38, 52, 62, 66, II-166, 175).

Ne bomo prikazali podrobnejše vseh teh poročil o zborih ki so jih udeleževali duhovski in svetski učitelji — omenimo le, da je na eni teh skupščin bil tudi sprejet sklep, naj bi »Vedež« bil tudi šolski-učiteljski časopis, občirnejše poročilo pa hočemo podati le o IV. skupščini v Slinivci, ker nam obsežni njen opis prav dobro kaže, kakšni so bili ti zbori in kaj se je na njih obravnavalo. Iz tega poročila, ki pravi zanj Caf, da je zato tako obsežno, da bi dalo pobudo in pogon v uspevanju pokazanih učiteljskih zborov, posnemamo, da so na tem zboru obravnavali: 1. Kaj je krivo, da je hojenje in učivnice toliko vne-

O STALNOSTI SLOVENSKE ŠOLE in pedagoških delavcev na Trzaškem

Dejstvo, da imajo naši rojaki v angloameriški coni Tržaškega ozemlja relativno v slovenskem zamejstvu še najbolj urejeno in razvito šolstvo, zapelje marsikoga med nami v prepričanje, da je za slovensko šolo in naše stanovske tovariše na Trzaškem preskrbljeno kar v zadovoljivi meri. Zato je prav, da si vprašanje slovenskega učiteljstva in šole na Trzaškem ozemlju ogledamo od blizu.

Na slovenskih osnovnih šolah angloameriškega področja je namreč 186 učiteljev. Toda njih pravni položaj je dokaj različen od našega. Razdeljeni so v štiri kategorije, ki so med seboj po pogojih, ki jih mora vsak učitelj izpolnjevati strogo omejene in ni mogoče nikak prehod iz ene skupine v drugo.

Stalnih učiteljev, ki imajo stalnost v službi (četudi ne stalnosti službenega mesta) in po določeni dobi službe tudi pravico do penzije je komaj 36, t. j. 19,3%. V tej skupini so predvsem oni starejši učitelji, ki so po ukinitvi slovenskih šol po fašizmu poučevali na italijanskih šolah, kjer so imeli ali si pridobili stalnost. V nekaterih redkih primerih pa so si ponovno pridobili stalnost starejši učitelji, ki jih je fašizem odpustil iz službe kljub že doseženi stalnosti. Število

stalnih učiteljev pa se s penzioniranjem in odmiranjem starejšega učiteljstva vedno bolj krči, kajti na novo si ne more pridobiti stalnosti noben učitelj, ki poučuje na slovenskih šolah. Angloameriška vojaška uprava dosledno odklanja rešitve tega težkega vprašanja, ki prizadeva naše učiteljstvo in naše profesorje (izmed 153 profesorjev na slovenskih srednjih šolah je le ena sama profesorica stalna). Pri tem se vojaška uprava izgovarja, da ona kot začasna uprava ne more sprejeti takih obvez, ki bi bile trajnega značaja (penzije). To stališče angloameriške vojaške uprave ni vzdržno s pravne strani; s politične pa je še celo vredno najostrejše obsodbe, ker s proglašanjem začasnosti moralno dopušča možnosti obnove fašističnega raznarodovanja. Angloameriška vojaška uprava, ki ni od 15. septembra 1947 naprej več okupacijska oblast, temveč vrši v ime Varnostnega sveta na svojem področju naloge redne državne uprave, bi morala po duhu in črki uveljaviti določbe statuta mirovne pogodbe z Italijo. V tako reševanje bi spadala tudi ureditev šolskega vprašanja pri čemer bi se uvedla tudi stalnost slovenskih prosvetnih delavcev.

V drugo kategorijo prosvetnih delavcev spadajo oni učitelji in profesorji, ki so do osvoboditve poučevali na šolah v Jugoslaviji. To kategorijo označujejo običajno z označbo »ekonomska stalnost«. V čem obstaja ta »stalnost? Prosvetni delavci, ki pripadajo tej kategoriji morajo vsako leto na novo vlagati prošnje za namestitev. Takih je med učiteljstvom 39, med profesorji pa osemnajst.

Z resnično stalnimi so ti »ekonomsko stalni« izenačeni v višini prejemkov, nimajo pa nobene pravice do penzije. Kljub taki jernjevski usodi, ki jih čaka, pa jim odtrgujejo od plače tudi prispevek za penzijski fond. Kam gre odtenjeni denar nihče prav ne ve, ker je računovodstvo v tržaški šolski upravi za slovenske prosvetne delavce »tabu«.

Neka italijanska specialiteta, ki je uvedena tudi v angloameriški coni, je kategorija, ki je imenovana »albo speciale« (poseben seznam). To so starejši učitelji, ki imajo prav vse pogoje izpolnjene, da bi mogli postati stalni, a to ne morejo postati, ker ni zanje razpoložljivih sistemiranih stalnih mest. Ti »posebenci« so prav tako negotovi kot ostali začasnisti, le da imajo pri namestitvi in pri položajih (didaktični ravna-

nelji in drugo) prednost pred njimi. Med slovenskimi prosvetnimi delavci je le 6 učiteljev in 3 profesorji s takimi »prednostmi«.

Največje število tržaških prosvetnih delavcev odpade na skupino provizoričnih ali začasnih; med učiteljstvom osnovnih šol jih je 105, med profesorji pa 131. Sem spadajo vsi starejši tovariši, ki ne izpolnjujejo za zgoraj našete skupine potrebnih pogojev in vsi mladi učitelji, ki nimajo v sedanji situaciji nobenih izgledov, da bi se njihov položaj kakor koli uredil. Zato se pojavlja med začasnimi učiteljstvom, zlasti med onko generacijo, ki je dovršila italijanska učiteljska, tendenca po pobeigu s slov. šole. Lani so trije taki učitelji polagali v Italiji izpit, takoimenovani »esame di concorso«, ki je potreben za pridobitev stalnosti. Po opravljenem izpitu so bili nameščeni na tržaških italijanskih šolah, kjer bodo prav gotovo dosegli tudi stalnost. Samo ob sebi se razume, da morajo tudi začasni učitelji ponovno leto za leto vlagati prošnje za namestitev.

Položaj slovenskih pedagoških delavcev ima, kot smo ugotovili po zgornjih pojasnilih, značaj začasnosti in negotovosti. To pa je posledica neurejenega položaja slovenske šole same.

Po zdravi človeški logiki bi človek sodil, da je po zmagi nad nacifašizmom vprašanje obstoja slovenske šole na Trzaškem enkrat za vselej rešeno in izven vsake diskusije. Spočetka je tudi izgledalo, da bo tako, saj je ZVU v avgustu 1945 izdala upravni ukaz, okrožnico št. 4 v kateri napoveduje izpremembe obstojnih zakonov, »ki so potrebne za izločitev fašizma in za obnovo šolstva«.

Po tej napovedi bi bilo povsem razumljivo in pravilno, da bi ZVU razveljavila št. 17 fašističnega šolskega zakona iz leta 1923, ki določa, da se drugojezičnim šolam v Italiji postopoma izpremeni učni jezik v italijanskega. S takim postopkom, bi se povrnilo na predfašistično stanje in šole, ki imajo značaj stalnosti (in na teh sistematičnih stalna mesta) bi postale zopet slovenske. Toda to se ni zgodilo, kajti ZVU ni razveljavila fašističnih določb šolskega zakona, temveč je z navadno uprav-

no okrožnico (št. 8 z dne 8. oktobra 1945) »ustanovila« nove slovenske šole, ki jih smatra ZVU sama za začasne, t. j. za ustanove, ki stojijo tako dolgo, dokler stoji tudi ona. Pravno pa »obstojajo« stalne italijanske šole tudi tam, kjer jih danes ni, t. j. v povsem slovenskih vaseh kot je Zgonik, Saleš, Repentabor, Gropada itd.

To »pravno« tolmačenje prihaja do izraza zlasti sedaj, ko se italijanski šovinisti trudijo »obnoviti« svojo italijansko šolo tudi v povsem slovenskih vaseh, v katere naseljujejo z namenom penetracije italijanske izseljence z Reke, Pule in ostale Istre.

Zgoraj citirana okrožnica ZVU št. 4 iz avgusta 1945 je napovedala pravilno reševanje vprašanja slovenske šole na Trzaškem. Kako je torej mogoče, da je prišlo potem do take rešitve, ki je kljub temu, da daje Slovincem nekaj šol, vendarle krivična in diskriminacijska? Italijanski šovinizem, ki ga je zmogovita JLA v majske dni prisilila, da se pokrije po mišjih luknjah, da se pod angloameriško upravo takoj razbohoti. Temu je pripomnjalo slovenska politika angloameriške vojaške uprave, ki je bila nasprotna jugoslovanskim zahtevam; v šolstvu pa je posebej vplivalo dejstvo, da je bil zavezniški častnik za šolstvo poročnik Simoni po poreku Italijan in da je imel za svetovalca za slovensko šolstvo kolaboracionističnega begunca prof. Barago. Ta brodolomec z ravnakov popolnoma nacistične barke ni imel moralnih kvalitet, niti hrbenice, niti dovolj sposobnosti in poznavanja problema, da bi se mogel uspešno upreti zvitemu machinacijam ponovno vstajajočega italijanskega šovinizma.

Tržaški Slovinci težko občutijo krivico, ki jim jo prizadevajo odgovorni činitelji s tem, da ne uredijo dokončno položaja slovenske šole in slovenskih prosvetnih delavcev. V zadnjem času so stanovske, kulturne in politične organizacije naših tržaških rojakov sporazumno ponovno predložile to vprašanje Zavezniški vojaški upravi z zahtevno, da jo dokončno reši v duhu obstoječih določil statuta T. O. in v smislu načel o narodni enakopravnosti in o človeških pravicah.

(Nadaljevanje s 3. strani)
za ti stroki posebne mere. Z dolgo pričakovano novo uredbo o prosv. znanstveni stroki je vlada dala ogromen podatek šolskemu delu; s prav posebnim zadovoljenjem smo sprejeli določilo, da se za napredovanje in prevlado štejejo po tri leta za posamezni plačilni razred.

Ce pa primerjamo položaj in plače prosvetnih delavcev z drugimi strokami, moramo ugotoviti, da nekatere odločitve nove uredbe vendar niso v skladu s tem, kar so drugim strokam priznale zanje veljavne uredbe.

Konkretno:

Učitelj vključen pri XV. in napreduje do vključno VIII. plačilnega razreda. Predmetni učitelj začneja v XIV. in napreduje do vključno VII. pri čemer se mu plača razen v VII. znižuje za 3% od plače po temeljni uredbi. Če pa predava v višjih razredih gimnazije ali na srednji strokovni šoli, je v plači in napredovanju izenačen s profesorjem srednje šole. Profesor srednje šole začneja v XIV. in napreduje do vključno VI. plačilnega razreda.

1. Razlika v študiju med učiteljem in profesorjem srednje šole je torej izražena samo z enim razredom (tri leta), kar seveda ne ustreza razliki v času in naporu, ki ju je profesor zastavljal za dosego akademske kvalifikacije. Za ta čas je treba redno računati pet let, ker se le redkim posreči, da dokončajo fakulteto z vsemi diplomami v štirih letih in to le v dobri, ko ni bilo predpisanih domačih nalog. V dobah, ko pa je bilo za diplomu treba izdelati domače naloge, ki jih je mogel študent dobiti šele po absolutoriju, pa je bilo sploh nemogoče diplomirati po štirih letih. Napor za dosego fakultetne izobrazbe pa se odteguje vsakemu merjenju.

2. Razlika med predmetnim učiteljem in profesorjem je izražena v treh odstotkih od plače, kar je edinstveni primer zmanjševanja plač. Oba pa začneta v XIV. razredu.

Postavljamo tale vprašanja:

Prvo vprašanje je, zakaj končno razlikovanje ni izvedeno že tudi v začetku, tako da bi začel učitelj

v XV., predmetni učitelj v XIV. in profesor srednje šole v XIII. plačilnem razredu. Pri tem bi morala za predmetnega učitelja sploh odpasti okrnitve plače za tri odstotke.

Drugo vprašanje je, zakaj učitelj napreduje le do VIII. razreda. S tem doseže svoj končni razred že po 21 letih službe; predmetni učitelj doseže svoj končni VII. razred redoma tudi po 21 letih službe; profesor pa (in v nekaterih primerih predmetni učitelj) po 24 letih službe svoj končni VI. razred. Ni uvideti, zakaj bi učitelji glede na izredno pomembno družbeno vlogo svojega poklica ne napredovali do VII., predmetni učitelji do VI., profesorji srednjih šol pa do V. plačilnega razreda.

Tretje vprašanje je, zakaj od poklicev z akademsko izobrazbo (zdravnikov, sodnikov, inženirjev, veterinarjev, profesorjev) edinole profesor srednje šole občijo v VI. plačilnem razredu, medtem ko vsi drugi napredujejo do V. plačilnega razreda, kar je razvidno iz ustreznih uredb.

Četrto vprašanje je, zakaj je mogoče n. pr. v bančni stroki izvesti napredovanje po šolski in strokovni kvalifikaciji in po sposobnosti, pri uredbi o prosvetnih delavcih, ki je izvedena sicer po strokovni in šolski kvalifikaciji, pa je ta stimulativna možnost povsem spodrezana. Bančni uradnik s srednjo strokovno kvalifikacijo (sred. šolo), po opravljenem posebnem strokovnem izpitu, napreduje do vključno VI. plačilnega razreda (člen 15. uredbe) in torej lahko doseže zaključno skupino profesorja s fakultetno izobrazbo.

Treba bi bilo pri izkaznem strokovnem delu posebne vrste, n. pr. pri pisanju učbenikov, pri uspešnem ljudsko-prosvetnem delu, literarnem delu, znanstvenem delu itd. ustvariti možnost za napredovanje še vsaj za eno skupino, tako da bi učitelji napredovali do VII., predmetni učitelji do VI. in profesorji srednjih šol do V. plač. razreda.

So še nekatere stvari, o katerih bi bilo vredno govoriti. Navodilo o prevodbi zahteva, da se prosvetnemu delavcu šteje v čas za napredovanje le čas v prosvetni službi, ne pa čas, ki ga je prebil n. pr. v fi-

nančni ali bančni službi. Nastajajo zelo mučne situacije: iz finančne službe je bil nekdo poslan za predavatelja predvoj. vzgoje (Knehtl na poljanski gimnaziji v Ljubljani). Skupaj ima 21 let službe, v napredovanju mu bo šteto samo zadnjih 5 let. Neki profesor zemljepisa je bil deset let bančni uradnik in je na izrecno obljubo tedanjih prosvetnih oblasti, da mu bodo vsa leta všteta, prešel v prosvetno službo po diplomu na univerzi. Prizadet je za deset let. Ko bi bili ostali pri svoji stroki, bi se jim vsa leta štela v napredovanje, tako pa so kaznovani, ker so prešli v prosveto. Vsaka služba bi se morala šteti v napredovanje, pa čeprav ne po tri leta, kakor to velja po prosvetni uredbi, ampak le po določilih tiste stroke, iz katere je prosvetni delavec prišel.

Vprašanje periodičnih poviškov se bo verjetno izkazalo v praksi kot ena izmed spornih točk, ki jo bodo morale novele k dosežanim predpisom precizneje določiti. Po našem bi moral vsak zaključni razred imeti še periodične poviške, sicer se ustvarja neenotnost v možnosti povišanja zadnje plače. Ni pa mogoče uvideti, v čem bi bila ta neenotnost utemeljena.

Ker se pri sedanji prevodbi ne upošteva čas za periodične poviške, so vsi naši starejši tovariši v primeri z mlajšimi, ki šele bodo dosegli njihovo število let, prizadeti, ali z drugimi besedami, praktično je povsem vseeno, ali imaš 24 ali pa več službenih let tja do 35.

Svedosa do to vprašanja, ki jih bo pokazala šele prevedba v polni luči. Zato se bo treba z njimi še ukvarjati, kajti šele praksa pokaže, česar teorija ni mogla predvideti. Opazili pa smo, da se na terenu že pojavlja tendenca, tolmačiti sporne ali še nejasne predpise raje v škodo kot pa v korist prosvetnih delavcev. Ker se s tem malič duh uredbe — saj je njen eminentno politični pomen prav ta, dati šolskemu delavcu ustrezno veljavo v skrajnih mejah naše gospodarske zmogljivosti — je treba tudi s tega mesta opozoriti vse naše forume, da bo treba praktično izvedbo te uredbe zelo pazljivo spremljati.

mamo. — 2. S katerimi sredstvi se da učivo (učenje) dvigniti in krepko ožviti. — 3. Kaj je zopet zdaj navadno učno načrtovalci reči. (Solinia, s katero je mišljeno učno načrtovalci, kratki učiteljski splošne splošne in ga postavlja v neugodnem položaj napram kmetu, ker ne dobi, kar mu gre, starši pa raje ne pošiljajo otrok v šolo, kakor da bi plaščevali naj svoj številiško so še naznanila, da bo njih mesto v založništvo Fr. K. Jeretina v Celju in pod uredništvom J. Drobničca izhajala v letu 1850

je tiskan v dveh kolonah, leva v slovensčini, desna v srbohrvaščini, obe z istim besedištem. Izšlo je vsega 6 števk. Prva številka pravzaprav ni časniki, pač pa je poročilo članom Slavjanskega društva z naslovom »Dokaz ravnarja in delavnosti Slavjanskega društva v Terstu od svojega začetka do konca februarja 1849« — prva (kot 2.) številka pravega časnika je izšla 27. III. 1849, zadnja (6.) pa 28. VIII. 1849. Kakor izzveno kasneje iz lista »Jadranski Slavjan«, je list prenehal zato, ker je umrl njegov urednik Ivan Cerer, ki mu niso mogli takoj najti naslednika. Program časopisa je izšel v katerem članku: »Našim bralcem«, v katerem čitamo; da hoče »Sl. R.« »prizadevati si, z vodivnimi al poduvinimi sestavki duha narodnosti in rodoljuba Slavjanov jadranskega primorja obuditi in razdrzati, našim slavjanskim bratom mnoge potrebe naroda razodeti, jih v svojih ustavnih pravicah poudčiti, opominjati jih na eni strani pred narodom škodljivim naključjem protivnikov, na drugi strani pa zbuhati in spodbudati jih de vse, kar po ustavnih pravicah narodu gre, kakor vpenjanje slavjanskega jezika v ljudskih učilnicah itd. pogumno in terdnosrdno po potih postaviti ... terjajo ...« Ker se napredovanje ljudstva v izobrazbenosti in omikanosti nar več od podučena mladosti perkačuje, in ker se materijalnega blaginjnja brez britskometovanja in obertinjstva najditi ne zamore, bomo tudi o teh zadevah razne podučitve sestavke v naš časopis vzele, za katere pa, ali tudi za same načrte v teh predmetih, se posebno gospodam duhovnikom, učiteljem in britihim zvezdim zemljolastnikom priporočimo.«

»SLOVENSKA ČBELA«, ki pa se ni dolgo obdržala. Kot »berilo za obudo in omiko slovenskega duha« je izhajala vsak četrtek ter je imela od 3. T. do 27. III. 1850 vsega 13 števk s 112 str.

»SL. ČB.« je živela največ od ponatisov, pa tudi naročniki so ji odpadali, zato se je že v svoji 13. številki poslovila z naslednjimi besedami: »Premalo število podpornikov ji ne dopušča u zrgubo založnika dalje živeti. Mirno bi ona svojo oistro osodo sprejela, ko bi ji ravno osoda njene najbolje slovenske sestre »Slovenije« v Ljubljani poslednje ure ne grenila.« — Kakor smo omenili pri »Sloveniji«, je to nasledil uradni »Ljubljanski časniki«.

S prenehanjem »Sl. Čb.« je v Celju za vrsto let slovenski tisk zamrl, v zgodovini slovenskega novinarstva zasledimo zopet šele leta 1880 v Celju tiskan časopis. To je bil »Popotnik«.

V TRSTU
zaznamujemo iz tistih let dva časnika, oba je izdajalo Slavjansko društvo v Trstu. Prvi je

»SLAVJANSKI RODOLJUB«
»Mesečni časopis na svetlobno dan od Slavjanskega Društva v Trstu« 1849. List

»Sl. Čb.« v ljubljanskih knjižnicah nimajo, kar o njej navajam, je posneto iz opisa A. Fekonje v DS 1897 in iz Slebingerske bibliografije »Slov. časniki in časopisi«.

objavljal na str. 16, 17, 21 in 25 članek z naslovom »Slovenske šole« — v prvih nadaljevanjih »podnaslovom »Njih potrebe«, v zadnjih dveh »podnaslovom »Njih namemb«. V prvih obravnava z ozirom na dotedanje šole, v katerih so poučevali le nemško in latinsko, potrebo po slovenski šoli in po izobrazbi preprostega ljudstva v domačem jeziku, v zadnjih dveh pa daje navodilo, kako naj se to godi v šoli v jeziku ljudstva, ki mu je šola namenjena.

Kaj več nimamo poročati o »Sl. R.«, ki mu je po kratkotrajni dobi bil naslednik »JADRANSKI SLAVJAN«

»Podučen list ljudstvom koristnih reči.« — Na svitilo dan od Slavjanskega društva v Trstu. List, ki je izhajal od marca do avgusta 1850, je uredjal Simon Rudmaš ter ima 6 števk. Ze 5. števil. je je naznanila, da »okolnosti, ki se niso dale lahko prevedeti, so prisilile odbor, da je ... sklenil izdavanje družbenega lista s prihodnim mesecem Avgustom vstavititi ... ker »pamet nam svetuje v molkniti, ter bolje vreme dočakovati.« — Svameje opozorimo, kako sklepamo lahko na »okolnosti«, ki jih omenja to naznanilo.

Po programu v 1. števil. naj bi bil »J. Sl.« »literarno-podučen«, v njem so priobčeni članki v slovensčini in srbohrvaščini, pa v vzporedno v kolonah kakor v njegovem predniku. Ne bomo se ozirali na časnikovo politično pričanje, ki je bilo močno avstrijsko in omenjamo le pedagoške članke, ki so umlivi samoposebni, če je bil urednik listu S. Rudmaš, ki smo ga že večkrat srečavali v našem pregledu kot pedagoškega delavca in ga bomo še srečali.

dika« (76) in »Detovodsko potovanje v Kraicling na Svajcarskem« (97, 121).

Drugi navedeni članek »Slov. šole« je nadaljevanje članka »Slov. šole« v »Sl. R.« in govori podrobneje o načinu poučevanja in šolskega dela sploh.

Članek »Osnova pripravavnice narodnih učilnic« je napisal povodom opozniličnega ministrstva »ravnarstvo uka« o predšolskih ustanovah, ker — pravi opozorilo, da bo šolsko oblastvo v šolah vpeljavalo »času primerne poprave« ker je hkrati pozvalo »vsa učilniša, naj mu prikažejo poprave, ki jih po svoji skušnji spoznajmo.« Tak oklic je prišel Rudmaš kot nalašč; takoj se je razpisal in zahteval predvsem »sporne učilnice« ter uvedbo predšolske vzgojne naprave, ki naj premoste vzgojno delo od domače vzgoje do dela v šoli; pa — pravi — »ne takih ohranilnic, bolj bi se jim reklo morilnic, ko »nesrečni otroci«, ki so iz njih prišli, niso za noben daljni pouk, za nobeno dejansko poučenje več ...« Kot praktični šolski organizator daje tudi metodiška navodila; saj — pravi — »pri vsakem poduku so dve reči nar poglobilniši: razvstite in prisvojenje.« za kar je potrebno: »ogledovati, govoriti, šteti, risati (po pikah), gibati se, keršanski nauk.« To je važno za »pripravavnice«.

Tretji navedeni članek »Detovodstveno potovanje« je obširen popis potovanja treh slovenskih tržaških šolnikov (S. Rudmaš, Mihael Svab in Janez Knobli), ki so se odpravili (ob svojem strošku) v Svico in Nemčijo. Ogledali so si šole; učilnice z interatom v St. Gallenu, v Kreuzlingu, potem pa so šli iz Svico rekena Badsenskega na Bavarsko naprej po Nemčiji. Ogledali so si šole v Münchnu, Augsburgu, Schwabachu, Bambergu in Leipzigju. V potopisu pravi Rudmaš, da »so se na pot odpravili de bi šolstvo po nemškim, ki se toliko hvali, posebno v takih šolah, ki se med prvimi imenovati smejo, ogledali, in tako v stanu bili, prav razoditi, kakšne so rešene šole proti našim; in ko morebiti kaj takšnega v njih našli, ki bi avstrijsko ljudstvo bolj omikati per-

Spomini na mednarodne učiteljske kongrese

Ob članku R. Michela o »Mednarodni federaciji učiteljskih združenj« (št. 7-8)

Marsikoga je v zadnji številki »Prosvetnega delavca« presenetil po dolgih letih prvi glas iz mednarodnega pedagoškega sveta. Članek generalnega tajnika »Mednarodne federacije učiteljskih združenj« Roberta Michela nam je osvežil spomine na predvojno dejavnost in povezanost, ki smo jo gojili z zamejstvom že od leta 1928, ko smo obiskali 1. mednarodni kongres v Berlinu. Tedaj je slovenske šolnike zastopala 12 članska delegacija, ki je ves teden sledila zanimivim referatom o stanovski solidarnosti, nato pa na pedagoškem kongresu poslušala Kerchensteinerja, Gaestnerja, Fischera, Karsena in Gloeckela, ki so takrat pomenili višek pedagoške znanosti.

V Weimarski Nemčiji je prevladoval tedaj vpliv socialdemokratov, kar je na kongresu prišlo popolnoma do izraza: vzgoja je socialna znanost, ki je tesno povezana z življenjem. Ogromna šolska razstava je kazala zato tudi življenjske principe svojega šolskega sistema, ki je takrat tičal v rokokovnosti, pa tudi Gaudigovo »prosto duševno delo« so zelo podarjali.

Sovjetska zveza se takratnega 1. kongresa v Berlinu ni udeležila, pač pa je istočasno v Leipzigu organizirala kongres odločnih šolskih reformatorjev in je zanje priredila šolsko razstavo, ki smo si jo spotaoma ogledali tudi nekateri udeleženci berlinskega kongresa. Navdušili so nas primeri kompleksnega (strnjenegega) pouka, ki so ga v SZ mojstrsko izvajali do leta 1938.

Leta 1937 nas je Mednarodna federacija vabila na stanovski učiteljski kongres v Parizu, kjer so istočasno pripravili mednarodni pedagoški kongres. Nad 3000 delegatov je zastopalo 40 držav. Ker zastopniki politične osi Rim-Berlin niso bili na-

vzoči, je kongres izžareval demokratizacijo vzgojnega oblikovanja v znamenju vedno živih načel: liberté-egalité-fraternité. Vendar se je politično vrenje in kipenje predvojnih let poznalo na splošnem razpoloženju. Svetovna razstava, ki je bila istočasno v Parizu, je ideološko pokazala vzhod in zapad kot 2 svetova. Nemški in ruski paviljon sta se razlikovala kot dan in noč, zato je tudi kongres bil živ odraz časovne problematike. Pismo tajnika Lapierra mi je lep spomin in dokaz, da so želeli tudi udeležbo Jugoslovčanov.*

Prireditelji določijo 3-4 glavne teme, o katerih se referira in diskutira potem v plenumu. V Parizu n. pr. so bile glavne teme:

1. Kako pojmuje država vzgojo in kako določa vzgojni smoter?
2. Država in napredek osnovnega šolstva in ljudske prosvete sploh.
3. Odnos političnih, filozofskih in vzgojnih problemov.
4. Pojmovanje socialnih dolžnosti.

Ves teden so se vrstili zastopniki držav in poročila o stavljenih problemih. Najbolje so takrat nastopili Čehi, ki so z obširno delegacijo (prov. minister, vodja šol. reforme Pfiholda, predsednik učiteljske organizacije, vodja ogledne šole v Zlinu) podali izčrpne znanstvene referate, dokumentirane z razstavljenim materialom. Nobena druga država se ni mogla lepše afirmirati kot odlična pobornica za šolstvo.

Kakšen je potek takih mednarodnih kongresov? Vzporedno (včasih žal istočasno) zasedajo sekcije s specialnimi refer-

* Znano je, da bi 9. kongres Mednarodne federacije učiteljskih združenj moral biti avgusta 1936 v Beogradu, a se je ko »nezaželen« moral vršiti potem v Ženevi.

(Nadaljevanje s 4. strani)

Kaj je doslej v tem pogledu napravila naša šola?

Rušili smo in rušimo, nekateri zavestno, drugi po »uradni« dolžnosti (!) verski svetovni nazor. Zrušili smo ga v toliko, v kolikor smo ga uspeli zamenjati z znanstvenim svetovnim nazorom. S tem smo istočasno rušili tudi moralno, ki je bila vezana na ta verski nazor.

All pa smo uspeli vzporedno in v enaki meri privzgjajati samo ob učnih predmetih višjo, to je socialistično moralno? Osebnostem sem prepričan, da to ni bilo mogoče, zato je nastala neka moralna diferencija, ki jo je treba odpraviti prav z uvedbo morale kot samostojnega šolskega predmeta poleg ostalih čimteljvilj Moralna, ki temelji na razumu, je najzahtevnejša moralna, ki jo poznamo, in take morale ne moremo privzgjajati nenaravno in mimogrede, kajti širjenje znanstvenega svetovnega nazora in iz njega izhajajoče morale ne sme roditi niti zatiračev, niti dvoilničev in klečeplazce, ker bi bilo prav to po načelih višje, nekonzfesionale morale amoralno in zato nazadnjaško. Zavedati se moramo, da ima narava čas, je človek je nepotrpečljivi, čeprav ve, da je vse odvisno od vsega.

Težko bi bilo danes ugotoviti obseg difference nad porušeno versko moralo pri učencih in dijakih v naših šolah in med tisto socialistično moralno vilšno, na katero bi bili morali dvigniti našo šolsko mladino pa pri tem morda nismo vedno in povsod uspeli.

Jasnejše se ta difference odraža pri odrasli mladini in sploh v družbi. Vsi smo doživljali leta po vojni, ko so si mnogi razlagali svobodo čisto po svoje: hudučja in pekla ni, vsakdo lahko počne, kar hoče. Zdeli bi, prav v podkritje svoje uvodne trditve, da moramo verouk, katekizem in verske pridige načrtno zamenjati s poukom na socialistične morale, navesti na kratko vsaj tri take momente, ki zelo jasno nakazujejo, kako prečta so ta vprašanja:

1. odnos do družbene imovine,
2. odnos do dela,
3. spolno vprašanje.

Pogledjmo uvodnik Slov. poročevalca z dne 25. januarja tega leta, ki obravnava sodno statistiko:

»Ko smo pred dnevi pri naših sodnih oblasteh oblaševali, kakšni posli dajejo ljudskim sodiščem na kazenskem področju največ dela, smo zvedeli, da pre-

stopki proti družbenemu premoženju. Povzročena škoda se čeni mesečno povprečno na okrog 15.000.000 dinarjev. Toda vedeti moramo, da gre pri tem samo za ugotovljena kazniva dejanja... Skratka, ni skoraj podjetja, ki bi ne bilo prizadetog. Sodna statistika kaže, da se povereberne množje, da gre mnogokrat za visoke zneske in da se z njimi povzročea občutna škoda.»

Z navedenim problemom je istočasno povezan drug moment, to je nepravilni odnos do dela. Ko se uveljavlja po naših podjetjih načelo reabilitabilnosti, so nekateri menja, da se bo s tem rešilo tudi vprašanje nepravilnega odnosa do dela. Vendar tudi tu stvar ni tako enostavna kot je morda videti, kajti komunistično družbo bo mogoče ustvariti šele takrat, ko bo človeku delo prva in največja potreba (Engels).

Pri doraščajoči mladini bo torej potrebno ustvariti niz moralnih kvalitet, kar pa ne bomo dosegli nenaravno, predvsem pa ne preko noči.

Končno bi se še dotaknil svobodne ljubezni. Če prečitamo razvoro v Sod. ped. 1950, str. 269 »Nekaj besed o vzgoji spolne morale pri naši mladini nam bo jasno, da tudi v tem pogledu še zdaleč nismo storili tega, kar bi morali storiti.»

Z uvedbo morale kot šolskega predmeta ne bi zamašili samo tiste moralne vrzeli, ki se iz najrazličnejših vzrokov veča iz dneva v dan in postaja vedno bolj problematična z vsemi svojimi dalekosežnimi posledicami, s tem bi dali naši šoli tudi na zunaj tisto moralno vsebino, ki je marsikdo ne more ali noče videti, skratka šola bi pridobila na ugledu tudi pri tistih ljudeh, ki bi morali hoteti ali nehoteti priznati, da tisti, ki ne hodijo v cerkev, zato še ne živijo kot živina in da socializem ni taka družbena ureditelj, kjer bi lahko vsakdo počel kar bi se mu poljubilo, ampak nasprotno, da je to družbena ureditelj z najvišjo moralo, ki je kdaj obstajala. S-e

Objavljamo prispevek našega sotrudnika S-e kot uvod v debato, ki smo jo načeli v predzadnji številki Prosvetnega delavca. V članku smo črtali daljši odstavek, ki naj bi osvetlil nastanek verskega svetovnega nazora; bralci bodo zato imeli občutek, da manjka v članku nekaj prehodov, kar pa, kot rečeno, ne gre v breme našega dopisnika. Uredništvo

V CELOVCU se je leta 1850 osnoval list »SLOVENSKA BČELA«

»Podučeni in kratkočasen list... Na svitlo izdajana s pomočjo več rodoljubov.« Časopis je bil razdeljen na polletja in je izhajal prvo leto kot mesečnik, drugo kot polmesečnik, kasneje pa štirnjadnevno. Urednik mu je bil Anton Janežič. Ker je prvo leto začel izhajati šele v juliju 1850, imamo zanj le en polletnik.

Najvažnejši članek o šolstvu in izobraževanju sploh je v tem letniku spis Svečana (A. Einspielerja) »Omika in izobraževanje Slovencev«, ki je izšel v petih poglavjih. I. pogl. (23) govori o izobrazbi sploh; II. pogl. (51) prehaja na šolstvo. Kot prvo zahtevo postavlja, da morajo biti šole »narodske«, za Slovence tedaj slovenske, poleg tega pa praktične, t. j. da bodo učile za vsakdanje življenje potrebne reči. Kot vzorec za praktično šolo navaja Amerlingov načrt za šole na Češkem. Opriraje se na ta načrt razpravlja v III. pogl. (87) o tem, kako bi se mogle slovenske učilnice že prihodnje leto popraviti, in nasvetuje: 1. strogo paziti, da bodo pridno hodili v šolo vsi otroci od 6-12 leta; da se po vsej Sloveniji uvedejo »Teržske bukve«, vse po prav ločne, dober kup in v nobenem pravopisni natisnjene; da se že z novim šolskim letom ustanove »pripravnic« (Vorbereitungsschule), v katere naj bi hodili otroci 6 let stari in, »ako staraš želijo, tudi mlajši.« kot vzorec za take šole navaja načrt »Osnova pripravnic narodnih učilnic« po »Jadranskem Slavjanu«, IV. pogl. (109) govori obširneje o »učilnih slovenskih knjigah« t. j. o šolskih knjigah, kakšne naj bodo, ter navaja knjige za osnovne šole in daje svoja navodila za sestavljanje srednješolske čitanke, katere zaključuje z zahtevami: čitanka za Slovence v nižji gimnaziji mora biti: 1. tiskana za latinico in cirilico s »tiskanimi in pisanimi pismeni«; 2. mora obsegati v prvi polovici slovenske, v drugi pa tudi »hrske« sestavke, ki pa sestavljajo čitanku ne sme šole izumiti in pisovati, temveč jih v sloven-

rati, ki pritegnejo zlasti praktike. Tam se namreč mora prikazati teorija, prenesena v prakso. V Parizu je na primer 7 sekcij obravnavalo ogromno snov, da so navadno udeleženci in veliki zadregi, kam se naj odločijo. Slabost kongresov je natrpanost, ko ob slovesu skoraj vsakdo obžaluje, da je delil in sodeloval le pri majhnem delu celote. Kongresni zborniki, ki jih pozneje čitaš doma, nadoknadijo zamujeno. Najbolj poučne za šol. praktika so v tujini hospitacije. V Parizu nam je n. pr. Decroljeva šola s 4 razredi posredovala nepozabna doživetja.

Z mednarodnih pedagoških kongresov smo se vračali polni optimizma, čeprav se cilji Mednarodne federacije niso nikoli doslej uresničili. Lepe besede o humanizmu, o mednarodnem sodelovanju, o udržitvi miru in svobode med narodi so 22 let po prvi svetovni vojni doživele neuspeh... Kljub temu Federacija nadaljuje z delom od leta 1947 spet z vsakoletnim kongresom, ki naj združuje skupne težnje. Žal o dosedanjih kongresih v Edinburghu, Interlakenu, Stockholm,

Pouk splošno izobraževalnih predmetov na srednjih strokovnih šolah

Na republiških ustanovnih občnih zborih, ki jih je imelo Društvo učiteljev in profesorjev šol, smo veliko razpravljali o liku absolventa srednjih strokovnih šol in s tem v zvezi tudi o pouku splošno izobraževalnih predmetov na teh šolah. Tudi zvezni kongres tega društva je načel to vprašanje, ni pa sprejel glede tega vprašanja nikakih konkretnih sklepov. Vsekakor pa je potrebno pred revizijo učnih načrtov in predmetnikov za srednje strokovne šole razčistiti vprašanje, kakšen namen naj imajo srednje strokovne šole, kakšno izobrazbo naj posredujejo dijakom, skratka, kakšen naj bo lik absolventa srednje strokovne šole.

Brez dvoma je naloga srednjih strokovnih šol predvsem v tem, da vzgajajo strokovno usposobljene in idejnopolično razgledane kadre, ki se bodo zavestno usmerili k naporom za izgradnjo socializma v naši domovini. Po drugi strani pa mora srednja strokovna šola dati svojim absolventom tudi solidno splošno izobrazbo. Pomen splošne izobrazbe na srednjih strokovnih šolah podužaja tudi resolucija III. plenuma CK KPJ in Dijalov referat o nalogah v šolstvu.

Kongres pedagoških delavcev na Bledu v oktobru l. 1950 je prav tako večkrat podčrtal, da je dobra in solidna izobrazba naše mladine temelj za strokovno izobrazbo.

Splošno izobraževalni predmeti, t. j. materin in tuji jezik, zgodovina in geografija in morda še nekateri drugi predmeti, dajejo izobrazbi dijaka na srednjih strokovnih šolah stopnjo popolne srednješolske izobrazbe.

Brez dvoma pripada na strokovnih šolah prednost strokovnim predmetom, zato imajo na razpologo več učnih ur. Po drugi strani pa je potrebno tudi splošno izobraževalnim predmetom omogočiti, da vsaj nekoliko dosega svoj cilj.

Absolvent srednje strokovne šole mora slovnično pravilno obvladati materin jezik, imeti mora zadostno stilistično spretnost tudi za pismeno izražanje.

Prav tako mora absolvent srednje strokovne šole, n. pr. komercialist v praksi obvladati pismeno in ustno vsej en tuji jezik. Zato je bilo zgoreženo, ko sta se poučevala ali se še poučujeta v nekaterih srednjih strokovnih šolah (n. pr. na ekonomskih srednjih šolah) dva tuja jezika,

Amsterdam in Jeru nismo informirani. Naslovi vodilnih kongresnih misli v članku Roberta Michela nam dajo slutiti, da so po pretekli vojni razpravljali že o važnih zadevah: Načela učnega osebjia, strokovna priprava učiteljev, načela o pravicah otrok, deklaracija o pravicah človeka v pouku. O vsem tem bi morali biti obveščeni, ko stopamo v vrste mednarodne učiteljske organizacije. Posebno še, ker smo v srečnejši situaciji kot so druga včlanjena združenja. Robert Michel namreč zaključuje svoj članek s sociološko ugotovitvijo:

»Zares, mi vemo, da niti šola niti učitelji ne morejo sami izpremeniti družbe. Prav zato pa se tudi zavedamo ogromne moči vzgoje pri tvorbi jutrišnjega človeka in zato hočemo nadaljevati borbo za mir, za spoštovanje človekovega dostojanstva in za svobodo osebnosti.«

Naša država pa se po NOB-i razvija že v novi družbi, kjer že vzgajamo današnja človeka; zato je prav, da FIAI visoko ceni sodelovanje Jugoslavije pri bodočem delu mednarodne zveze.

E. Vranc.

namesto da bi dodelili enemu več učnih ur in bi potem absolvent obvladal vsaj en tuji jezik.

Pouk zgodovine daje dijaku širšo kulturno razgledanost. Poleg izobraževalne naloge ima tudi in predvsem vzgojno nalogo. Pomen idejnopolične vzgoje je treba prav na strokovnih šolah podčrtati: absolvent srednje strokovne šole mora biti povsem na jasnem glede perspektive našega družbenega in gospodarskega razvoja, globoko mora doumeti našo družbeno-gospodarsko problematiko, ker le tako bo mogel z uspehom in zavestno reševati probleme, na katere bo kot bodoči gospodarstvenik naletel pri graditvi našega socialističnega gospodarstva.

Se važnejši je na srednjih strokovnih šolah v nekaterih ozirih pouk geografije. Dijak mora biti prepričan, da segajo pogoji za izgradnjo našega socialističnega gospodarstva globoko v zemljo, t. j., da so utemeljeni z našim prirodnim bogastvom in z geološko osnovo naše zemlje.

Pouku splošno izobraževalnih predmetov je potrebno dati zadostno število tedenskih ur, da bi mogel profesor obdelati učno snov vsaj približno tako, kot to zahteva sodobni pouk, t. j. da bi mogel dialektično predavati, vzgajati in naučiti dijake. V nasprotnem primeru pa mora profesor ostati na površju in se zadovoljiti s skopim in formalističnim znanjem.

Samo po sebi se razume, da ne bomo splošno izobraževalnih predmetov na srednjih strokovnih šolah poučevali v takšnem obsegu kot v gimnazijah, ker zato ni dovolj časa.

Poleg tega imajo srednje strokovne šole različno stopnjo strokovnosti: pri nekaterih prihaja strokovni značaj šole bolj do izraza, pri drugih pa manj. Splošno izobraževalnemu tipu srednjih šol se močno približa Ekonomska srednja šola. Pri drugih srednjih strokovnih šolah pa prihaja strokovni značaj veliko bolj do izraza. Zato tudi pouk splošno izobraževalnih predmetov ne bo pri vseh teh tipih šol v enakem obsegu. V izrazito strokovnih šolah, kot so Tehnična srednja šola, Gradbeni tehnikum, Srednja zobotehnična šola, Srednja šola za medicinske sestre, Srednja šola za medicinske tehnike, Kmetijski tehnikum, Delavski tehnikum, Gozdarski tehnikum, Srednja veterinarska šola itd.,

je stališče splošno izobraževalnih predmetov še težje. Pa tudi na teh šolah bi se dal z malo dobre volje izboljšati položaj splošno izobraževalnih predmetov. Nekaterim strok. predmetom so učne ure skoraj prebogato odmerjene. Z boljšo organizacijo pouka, z večjo uporabo učil, skic in podobno bi marsikje lahko odpadlo risanje na tablo, ki vzame toliko časa. S tem bi se morda vendarle dalo dobiti nekaj učnih ur, ki bi jih dodelili splošno izobraževalnim predmetom.

Lažje in povoljneje je stališče splošno izobraževalnih predmetov na ekonomskih srednjih šolah. Tu se ti predmeti poučujejo v večjem obsegu kot v ostalih izrazito strokovnih šolah. Poleg tega se na teh šolah poučujejo tudi predmeti (n. pr. politična ekonomija), ki niso tako izrazito strokovni in dajejo dijaku splošno, ekonomsko-komercialno izobrazbo.

Prav zaradi tega, ker daje ekonomska srednja šola svojim absolventom več splošne izobrazbe kot ostale izrazito strokovne šole, je potrebno probleme ekonomskih srednjih šol v sklopu srednjih strokovnih šol vedno posebej obravnavati. Posebno, od ostalih ozko strokovnih šol ločeno rešitev zahteva problem mreže in vpisa dijakov na ekonomske srednje šole; to rešitev naj upošteva perspektive razvoja našega socialističnega gospodarstva, ne pa trenutno, morda celo navidezno prenatrpanost kadrov s srednjo ekonomsko izobrazbo. Prav tako je potrebno posebej, ločeno od ostalih srednjih strokovnih šol, obravnavati problem vpisa absolventov ekonomskih srednjih šol na gospodarsko fakulteto. Pavle Urankar

DELO GIMNAZIJSKEGA UČITELJSTVA V HRASTNIKU

Po republiških občnih zborih je delo po društvi začel. Na tukajšnji nižji gimnaziji je bilo v tem šolskem letu nastavljenih več mladih vzgojiteljev. Zato so tukajšnji člani društva na svojem sestanku sklenili, da bo težišče dela v izpopolnjevanju glede metodike pouka. Temu se more ustredi le s čim pogostejšimi sestanki strokovnih aktivov, ki so povezani s praktičnimi nastopi in diskusijami. Tako je bil sklican prvi sestanek strokovnega aktivna matematikov in fizikov v vseh gimnazij okraja Trbovlje 4. marca 1952 v Hrastniku. Po nastopu iz fizike: »Mehanika tekočin« v III. razredu in iz matematike »Lastnosti paralelograma« v II. razredu gimnazije, se je razvil živahen razgovor. Moramo priznati, da nam je ta, sicer skromni delovni sestanek prinesel zaželeno sadovo. Kmalu zatem je tudi trboveljska gimnazija pripravila hospitacije za slaviste, matematike, fizike, biologe in kemike. Žal, da so se teh zares plodnih sestankov udeležili le člani društva iz Hrastnika. Tudi z Dola pri Hrastniku so povabili biologa in slaviste iz Hrastnika na medsebojno hospitacijo.

Strokovni sestanek aktivna zgodovinarjev in geografov je bil 22. aprila spet na gimnaziji v Hrastniku. Udeležili so se ga skoraj vsi člani v okraju. Hospitacije so bile pri pouku zgodovine v I. razredu s temo: »Nastanek rimske mestne občine«, v II. razredu: »Razpad njemanske države — fevdalna anarhija« in v III. razredu iz zemljepisa — tema: »Čehoslovaška«. Dvournatna razprava, ki je sledila, je prinesla mnogo pozitivnih in negativnih ugotovitev. Pozitivne se bodo dale s pridom uporabiti pri nadaljnjem pouku. Novi učbenik za občo zgodovino je hvalevreden, le da je še vedno pretežak, in služi zato mnogo bolj predmetnemu učitelju kot dijaku.

Po vsem tem smo prišli do sledečih zaključkov: Če so sestanki sploh plodni, so nedvomno najbolj uspešni sestanki strokovnih aktivov. Tovariši, ki poučujejo iste predmete, z večjim zanimanjem sledijo pri hospitaciji, v debato pa radi posežejo na osnovi lastnih izkušenj. Tako se krejšje misli, razprava postane zanimiva, neprisliljena, dobre prijeme si prisvajajo še ostali, one pa, ki so se izkazali za slabe, pa opuščajo. Tako je postala ta oblika dela, ena od najplodnejših. — Zaradi medsebojnih hospitacij strokovnih aktivov ne trpi preveč delo na zavodu na dan sestanka. Pomagamo si s suplenca. Izgubljena ura pa se more ne samo enkrat, temveč gotovo večkrat nadoknaditi z boljimi metodičnimi prijemi, ki smo si jih pridobili ravno na takšnem sestanku. Udeležba na teh sestankih aktivov je zadovoljiva, le iz Radeč pri Zidanem mostu se do danes še ni nihče odzval povabilu. Morda zato, ker je nižja gimnazija v omenjenem kraju po uspehu v okraju najboljša. Tedaj bi ostali radi, da bi nas vsaj oni povabili k sebi in nam pokazali, kako delajo. Tudi mi si želimo njihovih dobrih uspehov, seveda če niso doseženi z milejšim ocenjevanjem in z manjšo zahtevnostjo.

V maju so še predvideni sestanki strokovnih aktivov na gimnaziji v Trbovljah in Hrastniku. Računamo, da se bodo ojunačile tudi še druge skupine društva profesorjev v okraju Trbovlje in nas povabile. Lorenčič

pravno bilo, da bi ga... ministru uka... predložili, da bi se vpelalo.« Ptopis navaja iz vseh krajev, ki so jih obiskali, organizacijske in metodične posebnosti, zaključuje pa: »ni jim... Žal, da se to pot storil, ker so narprej našli, da z gledišta poglavitva šola v Trstu, kar kar se glaskovna vodba in zaveje vzgajemo ali medsebojno podučenje saj v spodnjim razredu še ved letem s dobrim naslednjem, ki se po nemškimi vidi, rabi... Če se ne, ni ne notranje ravnanje gleda, ni ravno toliko zad za narslovesničimi šolami; zraven pa se tudi preprilči, da njih podučeni in detovodske vodila so vodilna enake, po katerih se Svajcarske, Monakovske, Bamberske in Lipske šole navajajo.»

ni bil kar papirnat — Rudmaš je razpisal v njen nekakšno tekmovalje in je za nagrade pri tem tekmovalju dal »400 rajnišev« — kar je bržčas prvo nagradno tekmovalje za slovenske učitelje, pa menda tudi edini primer, da nadzornik iz svojega dela sredstva za nagrajevanje...

Mad drugimi pa se je Rudmaš v tem letniku izdatno oglašil z metodičnimi navodili. V I. pol. imamo njegov »Kratek navodil v številstojavlje« (76, 93, 109, 124, 139 in 157), ki predstavlja pravo podrobno in praktično navodilo za elementarno računstvo, v II. pol. pa je nadaljevanje teh navodil pod naslovom »Kratko številoštovje« (40, 87, 122, 139, 171 in 181), ki obsega naslednje metodične obravnave: »Pošteva dvojke, trojke do šestke«, »Od sedmiške do devetke«, »Pošteva desetke«, »Pošteva dvajsetke itd. do stotek«, »Razstava: polovina, tretjina«, »Cvetertina, petina in šestina«, »Sedmina, osmina«, »Devetina, desetina do stotina«, »Jednajstina«, »Dvanajstina, petnajstina, šestnajstina in drugi deli rajniša«. »Izrajtba odstotkov. Meniiba konvencijaškega denarja v šajne in nazaj«, »Tristavka«.

S temi svojimi metodičnimi navodili je postala »Sl. Bč.« v tem letu naravnost šolski list. Kaj takega A. Janežič z njo ni nameraval, ni pa se dalo in se ni smelo zaježiti prizadevanje S. Rudmaša in A. Einspielerja. Zato so se odločili za način, o katerem pove vabilo na narobe za leto 1852, ki pravi: »Iz Bčele bomo vse šolske sestavke izločili in jih natiskovali v posebnem listu, petnajstina, šestnajstina in drugi deli rajniša.« tega delo urejeval Andrej Einspieler, naročilo pa se bo skupno z »Bč.« Tako smo z letom 1852 dobili prvi slovenski šolski časopis pod naslovom »Šolski prijatelj«, ki je bil le v svojih prvih 4 številkah priložen »Bč.«, potem pa je izhajal samostojno in se obdržal (z nekaterimi spremembami v naslovu) do leta 1882, t. j. do Einspielerjeve smrti. »Sl. Bč.« je od leta 1852 naprej bila bolj leposlovnog glasilo do konca 1853., v prihodnem letu pa jo je pod istim uredniškim zamenjal »Glasnik slovenskega slovstva«.

O telesni kazni v šoli

razpravlja vzgojna rubrika v Vestnikovi prilogi »7 dni« v Mariboru. Zgodis se namreč večkrat, da starši pošiljajo šolnikom predčudne prošnje. . . prosim, natepite fanta v šoli, ker doma nič ne uboga«, kakor da bi staro Slomškovo geslo »Siba novo mašo počje« bilo še kaj v veljavi. Pisec članka tudi pravi, da so nekateri nepremišljeni starši pred kratkim odobrvali uzakonitev telesne kazni na Bavarskem, o kateri so poročali naši časopisi. Na nekem roditeljskem sestanku je celo nekdo na glas zahteval spet šibo v šolo, »kakor na Bavarskem«. Vse to zahteva, da tudi šolniki zavzamemo svoje stališče.

Zares so klerikalni oblastniki v Monakovem pozabili na svoja znamenitoga pedagog F. W. Foersterja, ki v svojih delih odločno odklanja telesno bol kot vzgojno sredstvo: »Vedno je telesna kaznen najbolj nenaravna, najbolj somovoljna, najbolj nevarna od vseh kazni. Kdor drugega bije, se ne more oprati sumu, da je sam surovina ali pa je — duševno nenormalen.« To je bilo napisano po prvi svetovni vojni. Danes pa (po zverinstvih nacistov, ki so izšli baš iz istega mesta!) pod pretvezo, da »rešujejo v ero« blagrujejo šibo in klečanje v šoli. S tem nehoti dokazujejo, da je imel Foerster v zadnjem stavku prav! Zakaj bi se torej ogrevali za take surovine?

Kaj hočejo doseči klerikalni veljaki s sramotnim uvajanjem šibe v svoje šole? S svojim usodnim ukrepom so ponižali šolo v strahovalni ustanovi, ki naj v prvi vrsti učij poslušnost božjim in posvetnim postavam v znamenju strahu božjega. Po svoji dogmatiki menijo, da bo »vsak za nespokorjene grehe sojen in vržen v brezno večnega pogubljenja, zato je treba že v otroku vzbujati strah in ga od greha odvračati s kaznijo, ki povzroča bolečine«. To je bistvo klerikalne »moralne vzgoje«, ki naj po načelu »močne roke« rešuje, kar se danes še rešiti da. Za vsakega trezno mislečega naprednega človeka pa se drakonični vzgojni ukrepi sredi kulturne Evrope XX. stoletja strahovita zabloda.

Vtepanje »strahu božjega« v kosti mladine je znano tudi pri nas: v stari Avstriji in predaprilski Jugoslaviji je »npravno-verska« vzgoja oblikovala vernega, poslušnega, ponižnega in pohlevnega človeka. To je bil cilj tedanje vladajoče gospode. Siba je bila navidezno prepovedana, vendar se je zlasti katehetje nikoli niso mogli odreči. V »strahu božjem« so samozavni vodniki razvijali poslušnost, hinavščino, svetohlinstvo in petolizništvo. Ni čuda, če se je mogla tedaj »oblikovati in ovekovčiti hlapčevska natura slovenskega naroda (B. Ziherl v Člankih in razpravah, str. 197). Nprstveni lik »krepčnega« Slovence je šele mogla korigirati NOB, ki je s svojo zmago nad zlom dokazala nesteta junštva.

Vsemu nazadnjaštvu se je pri nas že pred desetletji najbolj odločno uprl razredno zaveden proletarijat, ki je spregledal in zavrgel srednjeveške nazore. Revolucionarno je posegel tudi v vzgojo. Ta mora s humanimi sredstvi oblikovati socialističnega človeka, svobodnega in odločnega, ki mu je vsako

izkoriščanje tuje. To je naš vzgojni smoter. V borbi, da ga dosežemo, v mladini razvijamo družbeno zavest tako, da se bo znala vedno podrejati interesom skupnosti. Osebnost dostojanstvo tudi v okviru skupnosti ni prazna beseda. Zato socialistična vzgoja telesno kaznen kot ponižujočo odklanja. Po poti znanstvenih resnic vodimo mladino v lepšo bodočnost, pri čemer se odločno upiramo vsaki mistični misli o »večnem pogubljenju v pekl« ter zavračamo vsako strahovanje in telesno kaznovanje kot osvetlo za storjene »grehe«.

Pedagogi in starši iščejo danes najboljša pota prepričevanja in dokazovanja za vzgojo poštenih, resnicoljubnih in delovnih ljudi. Brez skrivnostnega misticizma bodo postali v poštenem kolektivu pošteni, ki laž sovražji, pridni delavci ob skupnem delu itd. Vse to brez uporabe strahu in sile! »Če strah ne bo več vzgojno sredstvo, kakšno naj bo potem nadomestilo?« Tako sprašuje marsikdo.

Ze pred sto leti je Marx spoznal vzgojne učinke, ki prihajajo od kolektiva in vplivajo na vse člane skupnosti. Ideja kolektiva torej ni nova, zato jo je sprejela socialistična družba kot težišče vzgojnega oblikovanja. Učitelji in profesorji dobro vemo, da je n. pr. organizacija razreda kot kolektiva odločilna za vzgojne uspehe celote in posameznikov. Seveda vedno vse gladko ne teče. Poedinci sklepov večših ne izvajajo in pravila celo kršijo. Kaj storimo v takih primerih?

Na Bavarskem učitelj take učence namlati, da ga pošteno boli roka. Prav nič ga ne skrbi kakšen učinek ima kakšen, saj mu je — po njihovi

Le preberite...

»V slepi ulici« — Tako je imenoval v bavarskem deželnem zboru pri razpravi o proračunu drž. ministrstva za uk in bogočastje minister tega resora vprašanje učiteljske šolske izobrazbe. Po poročilu v »Bayer. Schule« je dejal: »Priznamo želje učiteljev, vemo, da si žele iz slepe ulice učiteljske izobrazbe, da stremijo po visokošolski izobrazbi. Pripravljeni smo in hočemo ustreči tem stremljenjem učiteljev.« — Proti učiteljski visokošolski izobrazbi se je oglašil z dvema vprašanji poslanec prelat Meixner in vprašal: »Ali ne bo tako preureditev učiteljske izobrazbe škodovala kvalitetnemu naraščanju naših učiteljev?« Drugo vprašanje pa se je tikalo financiranja, češ da ima pri taki preureditvi prvo besedo minister za finance in se bo z njim moral pečati predračunski odbor deželnega zboru: »Tam pa izpregovorimo tehtno besedo o tem vprašanju.«

Ali se pri naši obravnavi o učiteljski šolski izobrazbi z razpravljanjem o štiri ali petletnem učiteljsku ne nahaja isto vprašanje tudi v slepi ulici?

Na odprtem partijskem sestanku je na neki šoli bila predlagana za novo članico neka tovarišica, češ da je bila med vojno izgnana in da je kot tečajnica opravila vse izpite.

strahovalni teoriji — bolečina samo »plačilo za storjeni greh«. Iz mladostnih izkustev pa vemo, da tako »plačilo« porazno vpliva na otroke. Namesto, da bi prestopek obžaloval, v jezi kuje naklepe za maščevanje. Vzgojni učinek je negativen, ker zavest krivde ne prihaja do izraza, čeprav trenutno otrok morda res uboga. Vendar se z nevzgojnim ukrepom mnogokrat poruši ravnotežje med učencem in učiteljem, ki ne zna preudarno reševati kočljivih vzgojnih zadev.

Vse drugače obravnava take »grehe« organiziran razredni kolektiv danes. Učenec, ki je n. pr. pozabil nalogo, se mora zagovarjati pred celotnim razredom. Ni mu vseeno, kakšnega mnenja so njegovi součenci o njem. Hudo mu je in iskreno obžaluje svojo malomarnost. Razred se kot celota čuti zaradi nerodnosti enega učenca prizadet, zato mu opomin ne izostane. Ko ga potrdi še razrednik, je zadeva učinkovito končana. Prihodnji dan pozabljenec pokaže nalogo in s tem popravi napako. Izrek vzgojne kazni po delovni skupnosti je za prizadetega najhujši udarec, ki nikoli ne izzveni v prazno. Prepriča ga, da je prizadel kolektiv, zavest krivde mu utrdi voljo k dobremu in mu ojači odnos do skupnosti. Učenci brez strahovanja in telesne kazni uvidijo, da morajo zaradi lepega sožitja vskladiti svoje ravnanje s tovariško celoto. Razvijanje kolektivne zavesti med mladino pomeni pa že tudi zmago socialistične morale.

Vzgojni članek v Vestniku bo starše počul, da jim Bavarska ne more biti za vzgled. Naša šola ne more in ne sme biti kaznilnica. V našo miselnost pa naj vedno bolj prodira prepričanje, da nas socialistični humanizem vodi do boljših vzgojnih uspehov — brez telesne kazni.

Druge motivacije ni bilo. Navzoči tovariši so se spraševali, če je to že res dovolj za članstvo naše vodilne polit. organizacije, saj dotična nikoli ne sodeluje niti pri šolskih proslavah, niti pri pionirjih.

Iz letnega poročila Samopomoči prosv. delavcev v Sloveniji za 1951:

- a) Gibanje članstva:
- 1. januarja 1951 je bilo 677 moških, 1477 žensk, skupaj 2154 čl.; med letom umrlo 19 moških in 26 žensk, skupaj 45 članov; med letom izstopilo (izključenih) 6 moških, 25 žensk, skupaj 31 čl.; ostalo, 652 moških, 1426 žensk, skupaj 2078 članov; med letom vstopilo 27 moških, 75 žensk, skupaj 102 člana; 31. decembra 1951 je bilo 679 moških, 1501 ženska, skupaj 2180 čl.; absolutni prirastek v letu 1951 2 moška, 24 žensk, skupaj 26 članov.
- b) Na posmrtninah je bilo izplačano v letu 1951 din 472.500.—
- c) Iz socialnega sklada je bilo izdano članom brezobrestnih posojil v znesku din 130.500.—

V Sarajevu je 15. aprila letos izšla prva številka novega glasila prosvetnih delavcev: »Prosvjetni list«. List je organ Združenja prosvetnih delavcev LR Bosne in Hercegovine. Izhaja štirinajstrednevno.

»Nevsiljivo vzgojno snov« predvaja Mestno lutkovno gledališče v Ljubljani, kakor to zagotavlja v svojih časopisnih vabilih upravitelj em osnovnih šol s podeželja. Kje so le iztaknili pedagogiko, ki pozna »vsiljivo« in »nevsiljivo« vzgojno snov?!

»Kdo pa je bil tisti pesnik Kiewicz?«
 »Kiewicz? Se nikoli nisem slišal.«
 »No, ime mu je menda Mic!«
 »Aha, to bo Mickiewicz, ki mu je Slovenska Matica na hrbtu svoje zadnje knjižne izdaje tako zelo »kulturno razpolovila ime...«

PREGLED

blagajniškega poslovanja v društvih do 15. maja t. l.

1. Članskih znamkic še niso naročili in niso poslali poročila o prevzetih znamkicah:
 - a) učiteljska društva: Gorica, Kranj, Mozirje, društva s področja bivše podružnice Poljčane, Postojna, Sežana, Tolmin in celotnega poročila o prevzetih znamkicah društvo Celje;
 - b) profesorska društva: Gorica, Sežana, Soštanj;
 - c) vzgojitelj: Murska Sobota, Postojna, Sežana, Tolmin;
2. Obravnane o porabi članskih znamkic od januarja do marca niso poslali:
 - a) učiteljska društva: Celje, Dol. Lendava, Gorica, Ilirska Bistrica, Kobarid, Kranj, Ljubljana-okolica vzhod, Maribor-mesto, Maribor-okolica, Mozirje, Murska Sobota, društva s področja bivše podružnice Poljčane, Postojna, Radovljica, Sežana, Tolmin;
 - b) profesorska društva: Gorica, Idrija, Ilirska Bistrica, Kočevje, Krško, Ljubljana-okolica, Radgona, Sežana, Soštanj, Tolmin, Trbovlje;
 - c) učit. in profesor. strokovnih šol: Idrija, Ljubljana;
 - d) vzgojitelj: Celje, Kranj, Ljubljana, Murska Sobota, Postojna, Radgona, Sežana, Slovenj Gradec, Tolmin, Trbovlje;
 - e) društva defektologov: Celje, Veržej.
3. Pregleda pod 1. in 2. sta hkrati zrealo o nezadostnem nakazovanju kvot. Ponovno, morda vendar enkrat ne neuspješno, opozarjamo blagajnike, naj pošiljajo kvote le na sledeče številke tekočih računov v Narodni banki:
 - Združenje učit. Slovenije: 604-95321-7
 - Združenje prof. Slovenije: 604-95321-6
 - Združenje učit. in prof. strokovnih šol Slovenije: 604-95321-5
 - Združenje vzgoj. Slovenije: 604-95321-4
 - Združenje defekt. Slovenije: 604-95321-3
 Prispevke za Učiteljski pevski zbor pa pošiljajte na št.: 604-90331-10.
- Prosimo Vas, da na hrbtni strani položnice vedno označite, v kakšen namen nakazujete znesek.
4. Društva učiteljev in društva profesorjev obveščamo, da bodo dobila do konca meseca maja nove stampiljke, zato jih naj ne naročajo sama.

KNJIGA O KNJIGAH

Pisatelj Oskar Hudales je obogatil našo, zadnje čase nekoliko usihajočo originalno mladinsko književnost s svojo sedmo, doslej najboljšo knjigo »Mladost med knjigami«, ki je izšla pred kratkim v mariborski založbi »Obzorja«.

V tej svoji knjigi se je ozri na gmajno svojih otroških let, motreč jo skozi kristal izčiščenega ozračja dozorelih in umirjenih let.

Knjiga je tako pristržno napisana izpoved o mladostnih letih, da lahko velja kot vzor take življenjske povesti, ki nepristržno vzgaja od začetka do konca, ki vodi otroke iz stvarnega življenja k doživljanju etičnih vrednot resnične kulture.

Brez vsakega, mladoletniku tako zoprnega moraliziranja razgane knjiga pred čedko in deklato poznega otroštva in pubertetnika, katerim je knjiga prvenstveno namenjena, ves niz vzgojnih vprašanj okoli knjige: kdaj naj pričena brati in zakaj, kakšne knjige naj otrok bere in kako naj jih čita, kakšno bodi njegovo ravnanje s knjigo, kako si naj ustvari-

lastno knjižnico, kako si naj knjige na pošten način pridobi in si jo izposojuje, kaj pomeni knjiga otroku in človeku sploh.

Povest prikazuje pot k samostojnemu vzponu na višjo izobrazbeno stopnjo po knjigi. Ganjiva, privlačna in močno vzgojna so poglavja o bralski strasti preprostega žagarja Janeza all drvarja Lukača, dogodek, ko poljski vojak poljubi knjigo »Z ognjem in mečem«, ki jo je napisal veliki njegov rojak idr.

Obenem pa knjiga prikazuje vso pilitkost slabo pisanih, vsebinsko malo vrednih in vražjevskih knjig, ki so včasih poneumnjevale naše preprosto ljudstvo ter bile nekoč v kulturno sramoto našim knjižnicam.

Prepričljivo razkriva tudi slabe strani nezmerne branja, ki zavajajo lahko mladino tudi do nelepih dejanj. Z naravnost cankarjevsko prodorno globino in obširnostjo je opisano poglavje o branjevki s knjigami, boj med strastno dečkovo željo po knjigi in med pošteno.

Dovršeno je opisana pretresljiva zgodba žagarja Florijana, sprva nasprotnika vsake knjige, ki pa je s pravnimi prijemi pozneje vzljubil knjigo. Delo tudi pouči mladino, da »ni vse zlato, kar je napisano v knjigah«, in o tem, da je treba razločevati dobro knjigo od slabe, ker »sicer se resnici v življenju nikoli ne bomo približali.«

Pisatelj zaključuje svojo »Mladost med knjigami« s spominom na II. svetovno vojno, ko so, kakor v času škofa Tomažn Hrena, ki ga knjiga tudi omenja, gorle grmade slovenskih knjig v dobi okupacije: »Pepel je padal na zemljo kakor pomladansko seme, iz katerega dozore novi plodovi, lepsi in boljši od starih.«

Knjigo Oskarja Hudalesa bere odrasel človek z užitkom, kajti pisana je s tisto srčno toploto, da bi mogel o njenem bralec reči s pesnikom Simonom Jenkom: in spomin se mu posili ter na tihem solze briše.

Knjiga je vredna, da se uvrsti med obvezno čtivo na naših naših gimnazijah in strokovnih šolah, še posebej zato, ker uči mladino o pravilnem odnosu do knjige in o trajni ljubezni do lepe, napredne knjige, katera vroče žari iz vsakega poglavja.

Vsem odraslim, posebno pa še staršem, toplo priporočamo, da to knjigo preberejo kot eno izmed redkih dobrih slovenskih življenjskih mladinskih del, ki odkrivajo oni notranji svet njihove mladiži, ki je tesno povezan s knjigami, ki jih bere.

Knjiga ima umetniško visoko vredne ilustracije akad. slikarja Ante Trstenjaka in jo je v smislu naslova in vsebine zelo okusno in obširno opremil arhitekt Jaroslav Cernigoj. Knjiga je prvo popolnoma — tudi po tematiki — novo slovensko literarno delo založnice »Obzorja«, ki postaja na severni meji Slovenije važen kulturni faktor, ki zasluži pozornost in podporo vse naše javnosti.

S Hudalesovo knjigo si je založnica odprla tudi pot med našo slovensko mladino.

A. K.

OBVESTILO

»Prosvetni delavec« mora zaradi tehničnih ovir zopet iziti v dvojni številki. Ponovno prosimo vse predsednike društev, da takoj s pomočjo društvenih blagajnikov in poverjenikov za tisk pregledajo poslovanje pri plačevanju naročnine. Ker dela uprava temeljito revizijo naročnikov zaradi nerodnosti plačevanja in nerodnosti v dostavljanju, prosimo, da tudi takoj na dopisnici sporočite upravi »Prosvetnega delavca« vsako nerodnost v dostavljanju lista. Zopet smo ugotovili, da šest okrajev sploh ne odvaja denarja za naročnino, mnogi drugi pa zelo malomarno. Uprava je sklenila, da bo z mesecem junijem pričela s sodnim izterjavanjem. Zato smo tudi ustavili pošiljanje lista vsem onim, ki dolgujejo naročnino za list od leta 1951 dalje. Naročniki bodo dobili te dni opomine z naznačenim zneskom, ki ga dolgujejo.

IZ PEDAGOŠKEGA ZAPISNIKA V CELJU

V Celju sicer še nismo ustanovili Pedagoškega društva, se pa v pravcu udeleževanja na vzgojnem področju od časa do časa sestaja pedagoški aktiv, ki zajema pedagoške delavce Celja in celjske okolice. Vsi se zavedamo pomehih problemov, ki so v vzgojnem oziru posebno težki v nekaterih družinah, ne glede na to, da smo dolga leta vzgojo staršev zamemarjali.

Prva pot k izboljšanju so roditeljski sestanki. Kajpak je vedno tako, da tistih staršev navadno ni, ki so pouka najbolj potrebni. Ledita je težka, toda treba jo je orati; pedagoškega optimizma ne smemo izgubiti! Da zainteresiramo široke ljudske množice za vzgojna vprašanja, smo se poslužili m. dr. tudi celjskega lista »Savinjski vestnik«, v katerem objavljamo od časa do časa članke ali razprave o vzgoji. Tako je list objavil v 2. številki članek »Za vzgojo staršev!«, ki obravnava preča vprašanja odnosa staršev do vzgoje in do otrok oz. njih vzgojnost samo. V 3. številki sta bila objavljena članka »Nekoliko besed o pionirski organizaciji« in »Važnost in pomen gospodinjskega tečaja v Celju«.

V Celju se namreč na gospodinjskem tečaju poleg drugih teoretčnih in praktičnih predmetov predava tudi pedagogika. Predavanja o vzgoji na takem tečaju imajo dvojen pomen: seznanjajo bodoče matere s predmetom samim, istočasno pa vplivajo tudi vzgojno na nje same. Zanimivo je, da kažejo gojenke tečaja, ki so delavke, kmečke hčere, nameštenske (tečaj se vrši po službi), za pedagogiko zgledno zanimanje. — V 4. številki »Savinjskega vestnika« je bil nadalje priobčen članek »Ob sklepu 1. poll. na II. celjski gimnaziji« s problematiko učnih uspehov na tem zavodu. Odmev je 1. polletje našlo še v 6. številki v članku »Se o uspehih in problemih šolstva«. V 7. številki smo brali uvodnik »Sola in cerkev« s sodobno problematiko zahtev socialistične vzgoje v naših šolah. Ob celjskem vzgojnem tednu je bilo v 8. številki objavljen članek s pozivom »Udeležite se predavanj vzgojnega tedna v Celju!«, a v naslednji številki kot odmev vzgojnega tedna uvod »Za socialistično vzgojo!« Vsi navedeni članki so bili konkretno-stvarni in so se lotevali zares aktualnih vprašanj iz življenja našega delovnega ljudstva.

Vzgojni teden v Celju, ki se je vršil s sodelovanjem članov Pedagoškega društva, je priredila Ljudska univerza in pomeni pravzaprav prvi večji poskus v Celju, zainteresirati širše ljudske množice za vzgojna vprašanja. O njem je Prosvetni delavec že poročal.

Kot uvod v vzgojni teden so se vršili po vseh celjskih šolah roditeljski sestanki. Ti zbori so bili na nekaterih zavodih naravnost odlično obiskani.

Krožiki na posameznih šolah so agilni. Učno osebje se s primerinimi referati strokovno izpopolnjuje, pri čemer se seznanjajo tudi s sodobnimi pedagoškimi dognanji. Peterč je študij delavske družboje mladine (obrtini vajenci ozir. učenci v gospodarstvu), dalje delo pionirske organizacije odnosno še živahniji stiki z roditelji na katerem koli področju, ki zadeva vzgojo ali sploh življenje naše mladine. Pripravljamo ustanovitev »Društva prijateljev mladine«. Kajpak ne bo dovolj le ustanovitev društva, pač pa delo, delo!

Od celjskih šol ozir. vzgojnih zavodov bi posebno omenil dve najmlajši celjski vzgojni ustanovi: učiteljske in pomožno šolo. Učiteljske bo poslalo letos na teren svoje prve maturante. Za hospitacije in učne nastope služita učiteljsku kot vadinici obe celjski osnovni šoli: na I. osnovni šoli se vadijo trije III. letniki, na II. osnov. šoli pa oba četrti letnika. Dijaki četrtih letnikov nastopajo tudi na trirazrednici pri Sv. Lovrencu pod Pržnikom pod Štorarjevo goro.

Pomožna šola je lani obhajala petletnico svoje ustanovitve. Nje delo je pomembno predvsem zaradi tega, ker odkriva leto za leto več duševno zaostalih otrok, razmotriva njih pojav, proučuje vzroke in nudi učencem s posebno nego in učnim delom v smislu zdravstvene pedagogike potrebno vzgojo in izobrazbo. V dneih 19. in 20. aprila t. l. so predčili gojenci te šole posredno akademijo, ki so se je udeležili na svojem obisku v Celju tudi defektologi iz drugih krajev Slovenije.

Ob zaključku tega pisma bi še rad omenil, da smo z velikim zanimanjem in veseljem vzeli v roke novo »Zgodovino za osnovne šole«, ki so jo napisali agilni člani našega pedagog. aktiva Pečnik Močja, Pogačnik Janko in Fran Roš. Albin Podjavoršek

Naročajte pri
Mladinski knjigi

Vse šolske in druge knjige • šolske in pisariške potrebe • tiskovine, embalaža

Založba
Papirnice
Antikvariat
Knjižarne
Umetnine

IZPOPOLNITE KNJIŽNICE!

Knjige za šolske učiteljske in ljudske knjižnice
Posebne zbirke knjig za nagrade pionirjem po znižani ceni

LJUBLJANA

Šolam, uradam in ustanovam dobavljamo blago na odprt račun — plačilo z virmanom

PODRUŽNICE:
 LJUBLJANA
 MARIBOR
 SOLKAN
 DOBROVO
 ŠT. PETER pri Gorici
 AJDOVŠČINA
 SEŽANA
 KOZINA-HERPELJE